

Stenogrammid

XIV Riigikogu, III Istungjärk, täiskogu korraline istung

Esmaspäev, 27.01.2020, 15:00

Toimetatud

15:00 Istungi rakendamine

1. 15:04 Nairobi rahvusvahelise laevavakkide eemaldamise 2007. aasta konventsiooni ratifitseerimise seaduse eelnõu (123 SE) esimene lugemine
2. 15:17 Arupärimine maksuvabade käsunduslepingute kohta (nr 15)
3. 16:26 Arupärimine rahandusministri nõuniku osalemise kohta tuuleparkide arendajate pressikonverentsil (nr 16)
4. 16:26 Arupärimine ravimipoliitika kohta (nr 17)
5. 17:40 Vaba mikrofon

15:00 Istungi rakendamine

15:00 Esimees Henn Põlluaas

Lugupeetud kolleegid! Alustame Riigikogu III istungjärgu 3. töönädala esmaspäevast istungit. Kõigepealt eelnõude ja arupärimiste üleandmine. Heidy Purga, palun!

15:00 Heidy Purga

Tere! Ilusat esmaspäeva! Mul on Reformierakonna poolt üle anda haridus- ja teadusminister Mailis Repsile arupärimine, kus me küsime hariduslike ja keeleliste ümberkorralduste kohta Eesti Keele Instituudis ja loodavas Keeleametis. See on lühidalt kõik.

15:01 Esimees Henn Põlluaas

Nüüd aga Vabariigi Valitsuse esindaja proua Heili Tõnisson, palun!

15:01 Valitsuse esindaja Heili Tõnisson

Austatud esimees! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab Eesti Vabariigi valitsuse, Leedu Vabariigi valitsuse ja Läti Vabariigi valitsuse vahelise Balti õhuseirevõrgu ja juhtimissüsteemi paigutuse kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu. Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust kaitseminister Jüri Luik. Aitäh!

15:01 Esimees Henn Põlluaas

Olen Riigikogu juhatuse nimel vastu võtnud ühe arupärimise ja ühe eelnõu. Juhatuse otsustab nende edasise menetluse vastavalt meie kodu- ja töökorraseadusele. Kohaloleku kontroll, palun!

Kohaloleku kontroll

Kohal on 86 Riigikogu liiget, puudub 15. Järgmisena jõuame selle nädala päevakorra juurde.

Panen hääletusele Riigikogu täiskogu III istungjärgu 3. töönädala päevakorra kinnitamise. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Päevakorra kinnitamise poolt on 83 Riigikogu liiget, vastu 1. Päevakord on kinnitatud.

-
1. 15:04 Nairobi rahvusvahelise laevavakkide eemaldamise 2007. aasta konventsiooni ratifitseerimise seaduse eelnõu (123 SE) esimene lugemine

15:04 Esimees Henn Põlluaas

Ja nüüd jõuame siis esmaspäevase päevakorra juurde. Esimene punkt on Vabariigi Valitsuse algatatud Nairobi rahvusvahelise laevavakkide eemaldamise 2007. aasta konventsiooni ratifitseerimise seaduse eelnõu 123 esimene lugemine. Ma tuletan teile meie protseduureegleid meelde. Kõigepealt on algataja või tema esindaja ettekanne. (Sumin saalis.) Paluks veidike vaiksemalt! Seejärel on juhtivkomisjoni esindaja ettekanne samuti kuni 20 minutit. Ettekandjatele võib iga Riigikogu liige esitada kuni kaks suulist küsimust ja läbirääkimiste ajal võivad fraktsioonide esindajad sõna võtta puldis viis pluss kolm minutit või kohalt kaks minutit. Täna eelnõu ettekandjaks on keskkonnaminister Rene Kokk. Palun!

15:05 Keskkonnaminister Rene Kokk

Austatud Riigikogu esimees! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Nairobi rahvusvahelise laevavakkide eemaldamise 2007. aasta konventsioon ehk Nairobi konventsioon võeti vastu 18. mail 2007. aastal ja jõustus 14. aprillil 2015. Täna on Nairobi konventsiooniga ühinenud 48 riiki, nende hulgas neli Läänemere-äärset riiki: Soome, Rootsi, Taani ja Saksamaa. Eesti kuulub konventsioonile allkirja andnud riikide hulka, olles selle allkirjastanud 28. märtsil 2008. aastal. Vabariigi Valitsus esitas selle ratifitseerimise seaduse eelnõu Riigikogule 18. detsembril 2019.

Nairobi konventsioon sätestab konventsiooni osalisriikide õigused ja alused laevaõnnetuse tagajärjel tekkinud laevavakkide eemaldamiseks. Laevavrakid võivad endast kujutada ohtu inimeste elule, meresõiduohutusele, merehüvedele, meres olevale omandile ning merekeskkonnale. Nairobi konventsiooniga sätestatakse enam kui 300 kogumahutavusega (GT) laevade omanikele kohustus kindlustuse omamiseks. Kindlustus peab tagama ohtliku lasti või vraki eemaldamise kulud. Konventsioon ei kohaldu tagasiulatuvalt ehk hüvitist saab nõuda vaid pärast konventsiooni kehtima hakkamist toimunud laevaõnnetuste korral. Laevavrakid põhjustavad kolme suuremat probleemi. Esiteks, laevavakk võib olenevalt asukohast kujutada ohtu navigatsioonile, ohustades nii teisi laevu kui ka nende meeskondi. Teiseks, merekeskkonnale võib endast ohtu kujutada laevalast. Kolmandaks, laevavakkide asukoha tuvastamine ja nende ülestõstmine on väga kulukas. Laevavakkide eemaldamine ja nendega seotud muud toimingud meres on väga kallid, sellepärast on riigi jaoks oluline vähendada laevaõnnetustega seotud kulude tekkimise riski ja sellega seonduvalt ka õiguslikke vaidlusi. Keskkonnaministeerium tellis 2017. aastal potentsiaalselt keskkonnaohtlike laevavakkide uuringu, et hinnata nende tegeliku keskkonnamõju ja -ohu likvideerimise vajaduse korral eeldatavaid kulutusi. Uuringust järelsus, et laevavraki tühjaks pumpamise maksumust on raske hinnata, see sõltub väga paljudest erinevatest teguritest, näiteks kasutatavast meetodikast, paakidele ligipääsetavusest ja veesügavusest. Ent toetudes maailmas tehtud sarnaste tööde kogemustele, võib öelda, et summad võivad ulatuda miljonitesse eurodesse. Näiteks 2006. aastal uppus Vaindloo saare lähistel kaubalaev Runner 4 ja selle paakidest kütuse väljapumpamise kogumaksumus oli 2,32 miljonit eurot.

Konventsiooni osaliseks saamine suurendab Eesti riigi usaldusväärset meresõiduohutuse ja keskkonnakaitse alal. Silmas pidades Läänemere väiksust, liiklustihedust ning sagedasi halbu ilmaolusid ei ole välistatud uute keskkonda ohustavate laevavakkide teke. Vrakid võivad oluliselt mõjutada meresõiduohutust ja kahjustada merekeskkonna seisundit.

Eestile tähendab konventsiooni ratifitseerimine oma lipu all sõitvatele laevadele kindlustuse või samalaadse finantstagatise olemasolu kinnitava tunnistuse andmist ning sadamasse lubatavatel laevadel tunnistuse olemasolu kontrollimist. Tunnistuse andmise ning selle olemasolu kontrollimine jääb Veeteede Ameti ülesandeks. Konventsioonikohast dokumentatsiooni kontrollitakse tavapäraste laevakontrollide käigus. Konventsiooni tõhusa rakendamise tagamiseks on praegu menetluses meresõiduohutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu ning majandus- ja kommunikatsiooniministri määruse eelnõu, et väljastada ja kontrollida kindlustustunnistusi. Riigile tunnistuste väljaandmine ja nende kontrollimine täiendavaid kulutusi kaasa ei too. Aitäh!

15:10 Esimees Henn Põlluaas

Härra ministrile on ka küsimusi, Aivar Kokk, palun!

15:10 Aivar Kokk

Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Vaata, see artikkel 12 "Kohustuslik kindlustus või muu rahaline tagatis". Kõik need asjad on kohustuslikud siis, kui laeva kogumahutavus on 300. Kuidagi ei saa aru, kas 300 ... Kui on suurem või väiksem, seda ei ole nagu märgitud, on 300. Ah jaa, siiski on: 300 ja enam. Ma tean küll, kuidas kogumahutavust arvutatakse ja et seda ühikut siia taha ei panda, aga kas seda on arutatud, kust see 300 tuli. Oskad sa seda öelda?

15:10 Keskkonnaminister Rene Kokk

Aitäh! See GT ehk siis *gross tonnage* on ingliskeelne termin. Arvutatakse kõigi laeva ruumide ja kinniste tekkide koguruumala, millest on maha arvatud topeltpõhja ja mõnede teenindusruumide mahud. Nii siis arvutatakse seda, jah.

15:11 Esimees Henn Põlluaas

Aivar Kokk, teine täpsustav küsimus, palun!

15:11 Aivar Kokk

See, kuidas seda arvutatakse, on mul selge, aga lihtsalt see number 300. Kas on kuskil tehtud analüüsi või mille järgi otsustati, et just sellise suurusega laevad lähevad nüüd siia alla ja väiksemad ei lähe? Kas see on kuskil Euroopa Liidus kokku lepitud või kus see kokkulepe tehtud on?

15:11 Keskkonnaminister Rene Kokk

Aitäh! Ma pean sellele küsimusele vastama ilmselt kirjalikult, ma jään teile vastuse võlgu. Praegu on ta sellisena meile tulnud, sellisena on see konventsioon välja töötatud. Ja sellest samast konventsioonist tulenevalt on see kogumahutavus 300 ja enam. Nii et ma jään selle vastuse võlgu. Me vastame kindlasti teile kirjalikult.

15:12 Esimees Henn Põlluaas

Jüri Jaanson, palun!

15:12 Jüri Jaanson

Aitäh, hea eesistuja! Austatud minister! Tunnen huvi ajaloo vastu. Kuidas seni on toimunud Eesti laevavakkide eemaldamine ja kui suured on viimastel aastatel olnud riigi kulud selleks? Kas oskate väikese ülevaate anda?

15:12 Keskkonnaminister Rene Kokk

Aitäh! Nagu seletuskirjas märgitud on, meie lähiajalooos kõige suurem kulu on olnud seotud laeva Runner 4 vrakiga 2006. aastal. Riigi kulu oli siis 2,32 miljonit eurot – Eesti riigil tuli see maksurahast kanda. Kui see konventsioon oleks sel ajal kehtinud, siis oleks see kaetud kindlustusrahaga, mitte Eesti maksumaksja rahaga.

15:12 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Rohkem ministrile küsimusi ei ole. Ja nüüd palun siia kõnepulti kaasettekandjaks keskkonnakomisjoni liikme Igor Kravtšenko!

15:13 Igor Kravtšenko

Austatud esimees! Head kolleegid! Keskkonnakomisjon arutas seda ilusa numbriga eelnõu oma 20. jaanuari istungil, mida juhatas Erki Savisaar. Istungist võtsid osa järgmised komisjoni liikmed: Yoko Alender, Riho Breivel, Peeter Ernits, Heiki Kranich, Igor Kravtšenko ehk siis mina, Üllar Saaremäe ja Mart Vörklaev. Puudus Jevgeni Ossinovski. Kutsutud olid ministeeriumi ametnikud Harry Liiv ja merekeskkonna osakonna peaspetsialist Agni Kaldma.

Kõigepealt andis Harry Liiv meile ülevaate seaduseelnõust, millele järgnesid küsimused. Erki Savisaar näiteks uuris, et konventsioon on 2007. aastal vastu võetud, aga miks hakatakse alles praegu selle ratifitseerimisega tegelema. Harry Liiv sõnas selle peale, et Läänemere kontekstis on rakendatud teisi konventsioone, mis on olnud vajalikumad, ning selliseid vrakke on Eesti vetes vähe olnud. Erki Savisaar küsis veel, kas konventsioon rakendub juhul, kui laevad lähevad põhja kellegi territoriaalmeres, ning kui

paljud riigid on selle konventsiooniga liitunud. Agni Kaldma ütles, et konventsioon kehtib ainult riikide majandusvööndites ning territoriaalvetes. Liitunud riikide arvu lubas ta täpsustada ja vastuse kirjalikult komisjoni liikmetele saata. Täna on see tehtud ja me teame, et liitunud riikide arv on 48. Yoko Alender küsis, kas konventsioon hakkab kehtima tagasiulatuvalt, Harry Liiv vastas, et mitte. Yoko Alender oli hästi uudishimulik ja küsis veel, kas konventsiooni põhifookus on sellel, et laevaomanikele hakkab kehtima kohustus laev kindlustada, ning kes teeb vrakkide ülestõstmise korral ohuhinnangu. Harry Liiv nõustus sellega, vastates, et jah, tekib kohustus laev kindlustada. Otsuse vrakk välja tuua teeb iga riik ise. Eestis otsustab seda Keskkonnainspektsioon, mujal vastava pädevusega ametkond konkreetsetes riigis. Erki Savisaar uuris, millal jõuab Riigikogusse konventsiooni rakendamisega seotud eelnõu. Agni Kaldma vastas, et see on praegu MKM-is menetluses. Harry Liiv lisas, et see on selle aasta tööplaanis. Komisjoni liige Peeter Ernits soovis teada, kus asuvad Eesti meres seletuskirjas nimetatud 14 ohtlikku vrakki. Ministeeriumi ametnikud olid nii tublid, et täna on see hästi paks tabel meil täitsa olemas. Kõige vanem, mille mina sealt leidsin, on aastal 1874 uppunud laeva vrakk. Heiki Kranich soovis teada konventsiooniga liitunud riikide nimekirja, ministeeriumi ametnikud selle saatsid ja täna on see nimekiri meile täitsa kättesaadav.

Arutelu lõpus tehti kaks konsensuslikku otsust. Esimene oli ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda täna ehk siis 27. jaanuariks. Teine otsus oli teha ettepanek esimene lugemine lõpetada.

15:17 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Tundub, et küsimusi ei ole. Ma täna! Juhtivkomisjoni ettepanek ... Ah jaa, kas on soovi läbirääkimisteks? Fraktsioonide esindajatel, tundub, seda soovi ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 123 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõppenud. Määrän muudatusettepanekute esitamise tähtajaks k.a 10. veebruari kell 17.15.

2. 15:17 Arupärimine maksuvabade käsunduslepingute kohta (nr 15)

15:17 Esimees Henn Põlluaas

Ja nüüd jõuame arupärimiste juurde, mida on meil täna kolm tükki. Esimene on Riigikogu liikmete Aivar Sõerdi, Kaja Kallase, Urmas Kruuse ja Andres Suti 5. detsembril esitatud arupärimine maksuvabade käsunduslepingute kohta. Ma meenutan teile arupärimiste korda. Kõigepealt on arupärijate esindaja sõnavõtt puldist kuni viis minutit, seejärel ministri vastus kuni 15 minutit ja seejärel võib iga Riigikogu liige esitada mõlemale kokku ühe suulise küsimuse, mille pikkus on üks minut. Ja seejärel on võimalik avada läbirääkimised. Palun kõigepealt siia arupärijate esindaja Aivar Sõerdi!

15:18 Aivar Sõerd

Austatud istungi juhataja! Austatud Riigikogu! Austatud peaminister! Ma annan lühidalt ülevaate selle arupärimise sisust ja eesmärgist. Kõigepealt tuleb muidugi öelda seda, et arupärimise esitamisest on pea kaks kuud möödunud, aga sellegipoolest on teema aktuaalne, kuna see tõstatas pensioni teise samba vabaks tegemise eelnõu esimesel lugemisel, aga sama eelnõu uuendatud kujul seotuna valitsuse usaldushääletusega on meil siin uuesti kolmapäeval arutelul. Tõepoolest, 2. septembril, kui oli kogumispensionide seaduse eelnõu 108 esimene lugemine, siis kirjeldas rahandusminister Martin Helme Riigikogu liikmete küsimustele vastates, kuidas ta maksuvaba käsunduslepinguga palkas endale töömees Urmase ehitustööde teostamiseks oma maja ehitusel. Ja rahandusminister kinnitas Riigikogu ees, et tema teada polnud ehitaja mitte ühtki päeva töötanud nii, et maksud oleks makstud. Minister andis ka teada, et tema käsunduslepinguga töötavat ehitajat ei huvita absoluutselt, mis tema pensionist saab. Ühesõnaga, kontekst oli see, et kas siis inimene vastutab ise oma tuleviku, oma pensioni eest või peab riik ka selle eest vastutust kandma. See teema läks nagu laiemale käsitlesele. Tekkis küsimus, kas ministril ka mingeid maksukohustusi tekkis. Ja siis tuli ministri kommentaarina see hilisem käsunduslepingu käsitus: et siis just nagu ei ole tulumaksukohustust. Aga selle peale ärkas maksuamet ja ütles, et sotsiaalmaksukohustus oleks ikkagi pidanud olema. Sellega seoses on meil rida küsimusi, millele palume peaministrilt vastuseid.

Vahepeal on sellised arengud ka veel olnud – siin võib-olla on see paslik öelda –, et 14. jaanuaril ma juhtusin kuulma, et peaminister oli Kuku raadios. Keegi helistas sinna stuudiosse ja küsis peaministrilt,

et meil oli see ministri maksulugu, mis sellest on saanud – vahepeal pole midagi kuulda olnud. Jüri Ratas vastas, et ta ei pea ometi teadma kõiki maksuasju, mida maksuamet menetleb. Aga peaminister ütles ka, et Riigikogus on varsti tulemas selline arupärimine ja siis ta tuleb siia ja räägib, kuidas asjad on. Tegelikult me arupärijatena ei küsinudki seda – maksuameti ja ministri asjad on maksuameti ja ministri vahelised asjad. Aga kui peaminister selle, kuidas see maksuasi on lahenenud, ka ära seletab, siis on see väga tänuväärne.

Ja veel: kuna see teema on tekitanud küsitavusi, siis maksumaksjate liit on jaanuaris sellesama kaasuse pinnalt pöördunud õiguskantsleri poole ja küsinud, kas see maksukäsitus, nii nagu maksuamet on teada andnud, on ikka õiguspärane ja mõistlik ja kas maksumaksja õigused ja kohustused on tasakaalus. Seda teemat on käsitletud viimases ajakirja MaksuMaksja numbris, nii et tervelt pool numbrist on sellele pühendatud. Nii et teema on jätkuvalt aktuaalne ja tänan juba ette peaministrit vastuste eest meie esitatud küsimustele. Aitäh!

15:23 Esimees Henn Pöllumäe

Aitäh! Arupärimisele vastab peaminister Jüri Ratas. Palun!

15:23 Peaminister Jüri Ratas

Austatud Riigikogu esimees! Head Riigikogu liikmed! Väga austatud arupärijad! Suur tänu selle arupärimise eest ja aitäh selle tõsise sissejuhatuse eest! Tõsi on see, et 5. detsembril 2019 esitasid neli Reformierakonna fraktsiooni liiget arupärimise maksuvabade käsunduslepingute kohta. Ma tänan teid selle arupärimise eest! Ma püüan teile vastata nii täpselt ja sisukalt, nagu ma selles kontekstis teha saan. Ma saan aru, et arupärimine on ajendatud ühest väga konkreetsest juhtumist, nii nagu ka arupärijate esindaja selgitas – tegu oli vist seaduseelnõu 108 menetlemise käigus toodud näidetega või vastustega. Riigikogu pädevuses on piisavalt instrumente, et kontrollida valitsust ja loomulikult küsida kõigi üksikasjade kohta, aga neid saab küsida ka konkreetsetelt valitsusliikmelt. Aga läheme siis küsimuste juurde.

Esimene küsimus: "Juhul kui ehitaja jätab maksud maksmata, siis kas Teie hinnangul on õiglane, et kõik ülejäänud maksumaksjad maksavad kinni maksuvabalt töötava ehitaja erakorralise arstiabi ja muud avalikud teenused ning tulevikus ka tema pensioni?" Maksukorralduse seaduse § 2 kohaselt on maks seadusega või seaduse alusel valla- või linnavolikogu määrusega riigi või kohaliku omavalitsuse avalik-õiguslike ülesannete täitmiseks või selleks vajaliku tulude saamiseks maksumaksjale pandud ühekordne või perioodiline rahaline kohustus, mis kuulub täitmisele seaduse või määrusega ette nähtud korras, suuruses ja tähtaegadel ning millel puudub otsene vastutasu maksumaksja jaoks. Sellisele definitsioonile vastavate maksude mittemaksmine või neist kõrvalehoidmine ei ole õiglane. Nagu Maksu- ja Tolliamet ühiskonnale südamele paneb: maksude maksmine on meie ühiselt valitud ühiskondlik kokkulepe, mis tagab riigi toimimise ja võimaldab igale inimesele sotsiaalseid garantiisid. Teine küsimus: "Maksuameti hinnangul on tööjõumaksudest kõrvalehoidumine ehk ümbrikupalkade maksmine kõige ulatuslikum maksuprobleem Eestis. Kui suur on Teie hinnangul see probleem ehitussektoris?" Maksu- ja Tolliameti hinnangul on ehitussektoris arvestuslik aastane maksukahju 2019. aasta kolmanda kvartali lõpu seisuga ümbrikupalkade maksmise tõttu 8,7 miljonit eurot tulu- ja sotsiaalmaksu. Lisaks jääb Maksu- ja Tolliameti hinnangul ümbrikupalkade tõttu laekumata ka käibemaksu 11,3 miljoni euro ulatuses. Ümbrikupalgaga maksmise risk on ameti hinnangul olemas 27%-l ehitussektori ettevõtetest ehk see risk esineb, võiks öelda, iga neljanda ehitusettevõtte puhul. Nüüd, ehk on paslik selle küsimuse juurde öelda – Reformierakonna fraktsiooni liikmed on just selle küsimuse esitanud ja olnud üldse mures maksulaekumiste pärast –, et mulle meenub, et Reformierakond väitis 2018. aasta sügisel, et inimesed soovivad üha enam ettevõtjatelt palka sularahas, sest ei soovi makse maksta. Ning ümbrikupalkade osakaal kasvab. See oli põhjustatud, ma mäletan, sellest, et me tegime tulumaksuvaba miinimumi suure reformi sellel sajandil, ja kui me vaatame nüüd konjunktuuriinstituudi hinnanguid, siis ei ole ümbrikupalkade maksmine märkimisväärselt kasvanud. Vastav näitaja on läbi aegade olnud heitlik ja on 2018. aastal langenud 6%-le. Nüüd, näiteks, tööportaali CVKeskus.ee uuringust selgub, et ümbrikupalga osakaal langes 2019. aastal rekordmadalale tasemele. Kui 2010. aastal oli ümbrikupalgaga kokku puutunud pea iga kolmas vastaja, siis 2019. aastal kinnitas ümbrikupalga saamist 4,7% vastanutest.

Kolmas küsimus: "Tulevikus peab riik tagama töömees Urmasele vähemalt rahvapensioni koos ravikindlustusega ka siis, kui ta ise pensionikogumiseks panustanud pole. Kas Te peate õiglaseks seda,

et ehitaja Urmase rahvapensioni koos ravikindlustusega peavad kinni maksma need maksumaksjad, kes pole maksuvaba käsunduslepingu alusel töötanud?" Nagu ma juba arupärimisele vastamise sissejuhatavas osas ütlesin, üksikasjades töömees Urmase kaasuses on mul väga keeruline kaasa rääkida. Mul puudub täpne ülevaade, millistel alustel töömees Urmas töid teeb, kuidas ta on korraldanud oma maksukohustuse täitmise või kuidas ta panustab ravikindlustusse. Selliste juhtumite kohta saab kindlasti küsida inimeste käest, kes konkreetseid väiteid on esitanud.

Nüüd neljas küsimus: "Kas nõustute Maksu- ja Tolliameti selgitusega, et eelnevalt kirjeldatud kaasuses tekkisid käsundi andjal maksuseadusest tulenevad kohustused?" Eelkõige lahendavad maksuseaduste tõlgendamisel tekkivaid eriarvamusi kohtud. Lähtuvalt arupärimise küsimusest olen aga palunud Rahandusministeeriumi selgitust ning esitan selle ka siinkohal. Tulenevalt tulumaksuseadusest on füüsilisest isikust tööandja vabastatud tulumaksu kinnipidamise kohustusest teisele füüsilisele isikule töövõtu- või käsunduslepingu alusel makstava tasu korral. Tulumaks tuleb kinni pidada vaid juhul, kui füüsiliste isikute vahel on sõlmitud püsivamat liiki tööalase suhte tekkimisele suunatud tööleping.

Käsunduslepingu alusel saadud tulu puhul on tuludeklaratsiooni esitamine ja tulumaksu tasumise kohustus tulu saanud isikul endal. Kuidas lahendada olukord, kui osta naabrilt kolm kilogrammi mett või maksta kahe ruumi puude lõhkumise ja ladumise eest või tellida näiteks saunas käimiseks kümme vihta? Maksu- ja Tolliamet soovib siinkohal ettevõtluskontot. Teenuseosutajal on vaja avada vastav konto, vähemalt ühe teenusepakkuja puhul on seda võimalik teha ka interneti vahendusel.

Ettevõtluskonto on spetsiaalselt loodud lahendama füüsiliste isikute omavaheliste teenuste osutamist ja selle eest tasumist, lihtsustades tehinguid ja vähendamaks halduskoormust. Tasu kandmisega teenuseosutaja kontole osapoolte enda poolt tehtav piirdubki. Ühtki maksudeklaratsiooni kumbki esitama ei pea. Suur tänu teile!

15:30 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh, lugupeetud minister! Teile on ka küsimusi. Urmas Kruuse, palun!

15:30 Urmas Kruuse

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud peaminister! Te nagu jätsite moraalise hinnangu sellele asjale minu arust andmata. Ja minu arust on kurbboolisus selles, et Eesti Vabariigi peaminister ütleb avameelselt, et tema ministri poolt tööle võetud töömees Urmas ei maksa makse ja nüüd, nagu selgub, ei ole ka tema ise tasunud sotsiaalmaksu selle võimaliku käsunduslepingu puhul, nii nagu nendest väljaütlemistest mulje jääb. Ma tahan teada, kas te peaministrina rääkisite rahandusminister Martin Helmega ja küsisite ta käest, kas ta on need maksud maksnud ja kuidas selle käsunduslepinguga oli. Mismoodi see praegu ikkagi välja paistab, eriti selles valguses, et toimub pensionisüsteemi lammutamine, mis võib vähendada soovi sotsiaalmaksu maksta? Kas te saite tema käest vastused või kas te küsisite tema käest?

15:32 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Ma kindlasti andsin oma hinnangu ja võin korra selle veel üle öelda. Loomulikult on kõigil inimestel oluline deklareerida enda põhitegevuste ja oluliste kõrvaltegevuste tulusid. Olulised kõrvaltegevused on need, millega tegeletakse regulaarselt ja millest on kujunenud igakuise sissetuleku osa. Te küsisite, kas ma selle arupärimise kontekstis olen küsinud rahandusministrilt tema arvamust, kas me oleme rääkinud sellel teemal. Vastus on, et põgusalt jah.

15:32 Esimees Henn Põlluaas

Jürgen Ligi, palun!

15:32 Jürgen Ligi

Aitäh! Härra Ratas, küll teil on ebaintelligentne komme küsijat tänitada. Praegu te hakkasite rääkima, et keegi Reformierakonnast oli kunagi midagi öelnud ümbrikupalkade kohta. Näiteks mina ei ole prognoosinud ümbrikupalkade tõusu mitte kunagi. Aga ma tahan teilt küsida ilma tänituseta. Võin öelda, et see 500-eurone maksuvaba miinimum, see diferentseeritud miinimum soosib täiesti legaalselt maksuvaba palga maksmist. See mehhanism eksisteerib, aga prognoosinud meie erakond vaevalt midagi on. Minu küsimus on ka moraalil vallast. Kuidas aitab see, et võib-olla keegi kunagi prognoosis

seda, rahandusministri käitumisele kaasa? Tema ju tõi pensionireformi – n-ö reformi – kaitstes näiteks Urmase ja ütles korduvalt, et tegelikult nagu ei peagi mõtlema oma tulevikule, ei pea säästma. Ta ütles rahanduskomisjonis, et tegelikult on igaühe oma asi, kui palju ta pensioni saab. Kuidas nüüd need teie viited küsijatele aitavad lahendada riiklikku probleemi ning Urmase ja rahandusministri probleemi?

15:33 Peaminister Jüri Ratas

Suur tänu teile selle küsimuse eest! See, mis ma tõin välja, oli ju tõesti poliitiline debatt. Oli debatt, kas tulumaksuvaba miinimumi tõus soodustab ümbrikupalkade maksmist või mitte. Ja ma lihtsalt võtsin konjunktuuriinstituudi andmed välja: ümbrikupalga maksmine, see on siis protsent töötajatest. Ja nagu siit on näha, see kõigub aastast aastasse päris suure amplituudiga. Mõnel aastal on see olnud 7%, näiteks aastal 2014, aga aastatel 2015 ja 2017 vastavalt 11% ja 13% ning aastal 2018, nagu ma ütlesin, 6%.

Nüüd, see mure, mis te välja tõite, see konkreetne töömees Urmase näide. Kui seda laiendada, siis ma arvan, et see on tegelikult väga siiras mure, kui te küsite, kuidas inimesed oma pensioni välja teenivad ja kuidas nad tagavad oma töösuhte kaudu ligipääsu arstiabile. Ma pean silmas haigekassa kindlustust. Ja me näeme tegelikult, kui võtta näiteks viimased, ütleme, neli-viis-kuus aastat, et on olnud üks valdkond, millega on väga pingsalt Riigikogu ja ma arvan, ka valitsus tegelenud, et teatud kaasusi lahendada. Ma räägin spordivaldkonnast, kus on olnud väga suured stipendiumide maksmised ja probleemiks on olnud just nimelt see, mis teiegi ütlete: inimestel pole mingitel hetkedel olnud võib-olla piisavalt võimalust mõelda oma tuleviku pensionile ja ka haigekassa kindlustusele. See on täiesti siiras mure, mis seotud väga suure ja olulise valdkonnaga. Kui korraks see sõna "töömees" eest ära võtta ja jätta ainult see sümboolne ühe inimese nimi, siis jah, Eestis on tõesti valdkondi, kus on olnud käinud suured, ma isegi ei ütleks, et ainult vaidlused, vaid ma ütleks positiivses võtmes, et ka läbirääkimised Maksu- ja Tolliametiga, kuidas seda küsimust lahendada. Ja siin tulid ju toona – ma arvan, see oli viis-kuus aastat tagasi – ka riik ja valitsus ja Riigikogu väga tõsiselt appi. Nii neid valdkondasid on meil olnud ja kindlasti on veel, kus tuleks lahendusi otsida.

15:36 Esimees Henn Põlluaas

Aivar Sõerd, palun!

15:36 Aivar Sõerd

Aitäh, austatud juhataja! Austatud peaminister! Te vastustes kirjeldasite lühidalt, milline oli Rahandusministeeriumi seisukoht selle konkreetse ministri ja töömees Urmase maksukaasuse osas. Te rääkisite tulumaksust: et kui on tööleping, siis on vaja tulumaksu kinni pidada, aga antud juhul oli käsundusleping, mille puhul tulumaksu kinnipidamise kohustust ei ole. See on selge. Aga küsimus oli hoopis selles, kas tööandjal, antud juhul siis ministril oli kohustus maksta Urmasele ülekantud töötasult ka sotsiaalmaksu. Maksuamet nimelt on öelnud, et sotsiaalmaksukohustus igal juhul oleks olnud. Palun vaadake järele, mis ministeerium selle asja kohta on öelnud. Kas siis ...

15:37 Esimees Henn Põlluaas

Aeg!

15:37 Aivar Sõerd

... sotsiaalmaksukohustus ministril oli või ei olnud?

15:37 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh teile selle küsimuse eest! Nagu ma ütlesin, Maksu- ja Tolliameti arvates on maksunduslikult sellistes olukordades kõige lihtsam variant teha nii, et ka pisitöö tegija avab endale pangas ettevõtlikuskonto. Nagu ma ütlesin, ta laseb ettevõtlikuskontole kanda või kannab ise sularahas saadud tasu. Seda näiteks, ma ei tea, puude lõhkumise eest, saunavihtade tegemise eest või koristamise eest. Ja sellega osapoolte enda tehtav piirdubki, ühtegi maksudeklaratsiooni kumbki esitama ei pea. Kui rääkida sotsiaalmaksust, siis Maksu- ja Tolliameti hinnangul on tegemist võlaõigusliku teenuse osutamisega.

Nagu ma ütlesin, kui tegu tõesti on käsunduslepinguga, siis töötaja on iseseisev teenuseosutaja ja tulumaksukohustus on töötajal endal, kuid sotsiaalmaksu peab ka siis tasuma tööandja, samuti kinni pidama kohustusliku kogumispensioni makse.

15:38 Esimees Henn Põlluaas

Katri Raik, palun!

15:38 Katri Raik

Hea eesistuja! Hea peaminister! Te olete korduvalt rõhutanud maksudebatti tähtsust. Kuidas selline töösuhe, kui ma kutsun endale koju kellegi, kes värvib seinad ära või teeb toa korda, sobitub teie plaanitud maksudebatti?

15:39 Peaminister Jüri Ratas

Nagu ma teile ütlesin, ma kindlasti lähtun sellest, et kõigil inimestel on oluline deklareerida oma põhitegevuse ja oluliste kõrvaltegevuste tulusid. Ja selle mõtte juurde ma kindlasti jään.

15:39 Esimees Henn Põlluaas

Andres Sutt, palun!

15:39 Andres Sutt

Aitäh! Hea peaminister! Küsimused on olnud ajendatud rahandusministri vastustest kogumispensioni seaduse eelnõu lugemisel ja ma jätkaks sama nurga alt. Maksudistsipliin on kindlasti hästi oluline ja te olete ise öelnud ka seda, et kogumispensioni muutmine vabatahtlikuks tähendaks seda, et meie inimesed peaksid tulevikus olema valmis leppima madalamate pensionitega. Kuidas see eelnõu, mis meid küsima ajendas, nagu ka see konkreetne näide, mis siin toodi, teie arvates mõjutab inimeste maksudistsipliini ja inimeste motivatsiooni oma tuleviku pensioni jaoks koguda ja säästa?

15:40 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Noh, ma saan aru, et nüüd te lähete selle eelnõu sisusse rohkem sügavuti. Minu meelest see on hea võimalus, sest mul valitsuse poolt ka värsket infot edasi anda. Me saatsime täna Riigikogu poole teele uue eelnõu ja teil tuleb kolmapäeval kindlasti väga huvitav ja sisuline arutelu. Soovin selleks Riigikokku liikmetele jõudu ja edu! On hea, et saab sisulist debatti pidada ja et fokuseering ei ole suunatud kümneminutilistele vahegedele, sisse-välja jooksmisele. Pärast võiks juhtuda nii, et mitu nädalat on Riigikogu üldine töö halvatud. Seepärast me valisime selle põhiseaduslikkusele tugineva tee, mis, ma arvan, on väga mõistlik, just pidades silmas soovi mitte pidurdada Riigikogu menetlust ja halvata Riigikogu töövõimet.

Te küsisite, kuidas inimesed suudavad oma tuleviku sääste planeerida, investeerida. Ma arvan, et see on, olgem ausad, ideoloogiline vaidlus – ideoloogiline vaidlus selle üle, missuguse lahenduse iga inimene endale teiseks või kolmandaks või mingiks muuks sambaks valib. Üks võimalus on see väga jõuliselt ette kirjutada. Mul on väga mugav vaadata seda oma poliitilise pere, Euroopa Liidu poolelt. Liberaalne suhtumine on, et antakse inimestele vabadus ise otsustada oma säästude üle, kuidas neid investeerida. Kes tahab, kogub edasi teise sambasse – teatavasti me ei muuda ju seniseid aluspõhimõtteid –, kes tahab, investeerib selle raha mingil muul moel. On ju olemas investeerimiskontod ja võib leida ka mingeid muid investeerimisvõimalusi. Inimestel peab olema vabadus, valikuvõimalus.

Samas ma olen päri selle murega, mille te olete tõstatanud. Selle peale tuleb igal juhul mõelda ja tuleb heas mõttes kaasa aidata mõttetegevusele, millised on võimalused saada peansionieas võimalikult suurt sissetulekut, millised investeerimisvõimalused on tööealisel inimesel, kui ta käib tööl. Ma arvan, et see eelnõu vabasisid valikuvõimalusi, uusi valikuvõimalusi kindlasti pakub. Minu meelest on positiivne, et me anname inimestele vabaduse ise otsustada. Ja see, kes soovib, saab tõesti jätkata teise sambasse kogumist. Olen siin ka öelnud, et mõned meie ühiskonnas väga tuntud, populaarsed inimesed on öelnud, et võtavad kohe krauchi teise samba raha välja. Noh, ma ei tea, ju neil on see võimalus olemas, aga mina isiklikult olen tunnetanud, et süsteem on hea, pigem kogun edasi.

15:43 Esimees Henn Põlluaas

Vilja Toomast, palun!

15:43 Vilja Toomast

Aitäh! Härra Jüri Ratas! Mina tahan ka saada teie isiklikku hinnangut. Küsin nii: kas teie arvates on tervishoiutöötajatel vaatamata antud Hippokratese vandele samasugune vaba voli jätta sellised Urmased ravikindlustuse raha eest ravimata? Urmas ja minister on ju võtnud vaba voli otsustada, kas maksta makse või mitte maksta, kuigi nad on Eesti Vabariigi kodanikud ja neil on teatud kohustused nii riigi kui ka seaduste ees? Ja kuidas me teie kui valitsuse juhi arvates peaksime reageerima sellistele juhtumitele, kui minister neid avalikult Riigikogu saalis, kus toimuv on ju kõikidele inimestele kättesaadav, avalikult tunnistab?

15:44 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh, hea küsija! Kui teil on küsimus selle kodaniku kohta, kuidas talle on arstiabi kättesaadavus tagatud, siis ega mina seda ei tea. On väga suur võimalus, et inimene kuskil töötab alaliselt ja teeb vahel mingeid juhutöid. Kuidas tal on maksud makstud – no väga keeruline on nendesse üksikkaasustesse laskuda. Ja ma arvan, et ma ei peagi seda tegema, selleks on Eestis olemas professionaalne ametkond. Aga ütleme siis nii, et on inimene, kes teeb vaid juhutöid, saab nende eest sissetulekut ja makse ei tasu. Kui ta ei ole pensioniealine, siis talle ei ole automaatselt tagatud arstiabi kättesaadavus. Eesti riigis on selliseid inimesi tegelikult päris suur protsent ja arvuliselt ka. Eesti riik on aga vähemalt taganud, et kui me räägime erakorralisest meditsiiniabist, siis see on neil olemas. Aga tõsi, kui me räägime esmatasandi arstiabist, perearstiabist, mis on, ma arvan, arstiabi puhul kõige olulisem, sest kõigepealt pöörduakse sinna, siis see on lahendamata.

Võib-olla see laiendus oli ka see põhjus, miks ma vastasin selliselt Jürgen Ligile. Tegelikult on meil Eestis päris palju probleemseid valdkondi – ma tulen korra ehitusest välja –, kus tegelikult inimesed saavad sissetulekut, mis ei ole kas tulu- või sotsiaalmaksuga maksustatud. Nendel inimestel ei ole automaatselt võimalust arstiabi saada. See oli konkreetselt väga terav küsimus ka spordivaldkonnas ja Maksu- ja Tolliamet tegeles sellega, nagu ma ütlesin, väga pingsalt. Ja minu meelest tegeles õiges suunas, püüdes leida lahendusi – neil ei olnud ainult karistamise eesmärk, kuigi oli ka karistusi. Ja minu meelest tulid väga hästi appi ka toonane valitsus ja Riigikogu.

15:46 Esimees Henn Põlluaas

Jüri Jaanson, palun!

15:46 Jüri Jaanson

Aitäh! Austatud peaminister! Te ise näete ka, et pärast seda, kui rahandusminister siitsamast puldist ütles välja, et ta palkas töölise ja jättis maksud maksmata, on see lugu, kuidas öelda, päris laia kõlapinna saavutanud. Seda on lahatud ajakirjanduses nii- ja naapidi ning ka Maksu- ja Tolliamet on omad sõnad peale lugenud. Nii et hinnangud on nagu antud. Mõni küsimus tagasi te andsite soovitus, et inimesed, kes sellisel moel töötavad, võiks ettevõtluskonto luua. Te ütlesite ka, et te olete põgusalt rääkinud rahandusministriga sel teemal. Tegelikult on inimestel kaks valikut: kas teha nii, nagu teie soovitate, ehk siis luua ettevõtluskonto, või järgida seda, mida rahandusminister tegi. Mis on teie tagantjärele soovitus rahandusministrile, mis tema võiks nüüd teha? Inimestel peaks tegelikult olema ühesugune arusaam ...

15:47 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh!

15:47 Jüri Jaanson

... mismoodi asjale tuleks läheneda?

15:48 Peaminister Jüri Ratas

Suur tänu! Selles mõttes teil on õigus, et teema on huvitav. Teie fraktsioonikaaslane härra Sõerd kirjeldas, et üks oluline ajakiri pühendas sellele pool oma numbrist. Inimesed kindlasti väga suure huviga seda loevad. Nüüd, ma edastasin teile Maksu- ja Tolliameti soovitus, et tuleb luua

ettevõtluskonto. Samas, ma ju käin ka Eestimaal ringi. Midagi ei ole teha, Eestis on talgute komme ju väga levinud – te teate ise ka, et on levinud. Ja peale talguid ikka on olnud mõnus eestimaine komme talgusuppi pakkuda. No ma ei tea, kas tõesti Maksu- ja Tolliamet peaks jooksuma taluhoovi ja uurima, kus on need maksud ja nii edasi. Me peame ikkagi jääma kahe jalaga maa peale, eks ju. Kui tullakse heinatööle või puid lõhkuma, siis usutavasti talgusuppi ikka võib pakkuda.

See üks juhtum, mida te konkreetsetl kirjeldasite – ma veel kord ütlen, et ma tõesti ei tegele selliste konkreetsete juhtumitega. Jaa, loomulikult tuleb deklareerida ja ettevõtluskonto annab selleks kindlasti mugavama võimaluse, kui see oli aastaid tagasi. Aga mõnedes kohtades tullakse ka niisama appi. Küla vahel sa ei hakka ju küsima, kas sul ettevõtluskonto on, ja kui ei ole, siis vihtasid osta või puid lõhkuda ei saa. Noh, ma usun, et leitakse häid lahendusi, seaduslikke lahendusi.

15:49 Esimees Henn Põlluaas

Riina Sikkut, palun!

15:49 Riina Sikkut

Aitäh, hea esimees! Hea peaminister! Minu arust on selles arutelus jäänud kõrvale minu lemmikteema – inimene. Ei ole oluline, kas Urmas on tegelikult olemas, kas Martin Helme maksis talle või pakkus talgusuppi. Kahtlemata tervet mõistust tuleb rakendada ja kuskil tuleb see piir tõmmata. Küsimus on rahandusministri suhtumises. Sellest Urmasest rääkides ta lõpus ütlebki, et mis me nende inimestega ikka teeme ja noh, ega me neil nälga surra ei lase. Kogu selle pensionidebati puhul on rahandusminister ka rahanduskomisjonis esindanud seisukohta, et kui keegi sügisel oma talvevarud ära sööb, eks ta siis ise vaatab, kuidas kevadeni hakkama saab. Mis seal ikka, läheb, nagu läheb. Kas minister oma valdkonna eest vastutajana ei peaks olema eeskujuks, muretsema selle eest, et maksusüsteem oleks lihtne, inimeste jaoks arusaadav, et inimesed saaksid ...

15:50 Esimees Henn Põlluaas

Aeg on läbi!

15:50 Riina Sikkut

... vajalikul ajal abi? Kas ta ei peaks seisma selle eest, et eelnõud ikkagi viiksid meid ühiskonnas sennapoole ...

15:51 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh!

15:51 Riina Sikkut

... et meil on hooliv ja sidus ühiskond, mitte ei propageeriks sügisel talvevarude ärasöömist ...

15:51 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh!

15:51 Riina Sikkut

... ja siis vaatame, kes kevadeni elab?

15:51 Esimees Henn Põlluaas

Järgmisel kolleegil, kes nii pikalt üle räägib, palume mikrofoni lihtsalt kinni panna. Eelmistes koosseisudes on seda väga täpselt tehtud, kui aeg on läbi. Aga palun, härra ministril on võimalus vastata!

15:51 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Mis puutub rahandusministri kommentaari, mis te tõite, siis tõesti nii ta lõpus ütleb: "Mis me nendega ikka teeme, teeme täpselt seda, mis me tänasel päeval teeme: nälga ei lase surra." No see on ju väga humanistlik lähenemine. Teine võimalus oleks lasta inimestel nälga surra. Ikkagi riik peab selle eest seisma, et toetada kõiki inimesi, erinevatest detsiilidest. Ja kui inimestel on sotsiaalseid muresid ja

raskusi, siis abikäsi tuleb ulatada. Ma ei usu, et teie soovite sotsiaaldemokraatidena neid inimesi tõrjuda ja öelda neile, et kui te sõite oma talvevarud ära, krõbistasite need juba sügisel otsa, siis vaadake ise, kuidas hakkama saate. No ei ole nii! Me näeme ju täna, et tegelikult ühiskonnas on väga palju vabatahtlikku abi andmist. Näiteks Eesti Toidupank – väga paljud annetavad sinna, ja mitte ainult juriidilised isikud, vaid ka füüsilised isikud. Tullakse appi inimestele, kohalikud omavalitsused tulevad appi inimestele, riik tuleb appi inimestele, ja see ongi, ma arvan, riigi kohus. See ongi riigi kohus! Nagu öeldakse, mitte kedagi ei tohi maha jätta.

Aga õige on ka see mõte, et tegelikult tuleb vastutustundlikult suhtuda. Tõesti, nagu te ütlete, ei tohi elada üle oma jõu. Tuleb mõelda ka sellele, et ees võib olla külm talveperiood ja sahvris või keldrisalves peavad olema, nii palju kui võimalik, vajalikud asjad olemas. See suhtumine on ka õige, et priisata ei maksa.

15:53 Esimees Henn Põlluaas

Kert Kingo, palun!

15:53 Kert Kingo

Hea istungi juhataja! Lugupeetud peaminister! Vaatan, et tänu meie parlamendiliikmele on siin peaaegu et riikliku tähtsusega küsimuseks kerkinud töömees Urmase töötasult makstavad summad, kuigi ma eeldan, et see töötasu võis mingi kolme-neljakohaline olla. Minul on küsimus seoses Eesti riigi kuulsaks teinud rahapesuskandaaliga. Kas on valmimas aruanne või kas on üldse mingit ülevaadet, kui palju jäi meie riigile makse laekumata seoses nende miljarditega, mis siin rahapesu käigus läbi pesti?

15:53 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Ma arvan, et see teema, mille te tõstatasite – see on hästi valus, aga oluline õppetund. Ma loodan, et me oleme sellest õppinud, ja selles mõttes on väga õige selle kohta küsida. Mainekahju, mis üks riik saab rahapesu tõttu, on väga suur. Me mõõdame võib-olla kõige kiiremini mainekahju selle järgi, kuidas Eestist väljaspool on sellest kirjutatud. Kahjuks tuleb öelda, et see on teema, mis jätkuvalt figureerib välisajakirjanduses, kusjuures ei ole tegu mitte ainult positiivsete sõnumitega, mida valitsus täna teeb, et tugevdada riigi positsioone, vaid ka infoga, mis on juhtunud. Valus õppetund Eestile!

Te küsite, kas on olemas informatsiooni, kui palju Eestisse võis jääda välisinvesteeringuid tulemata, kui palju investeeringuid jäi pooleli ja selle tõttu, ma ei tea, tööjõumakse laekumata. Sellist konkreetset analüüsi ma ei ole näinud ja ma arvan, et seda ongi ülikeeruline teha. Aga kindlasti on toimunu jätnud väga sügava negatiivse jälje. See on olnud Eesti jaoks, ma arvan, sellel sajandil üks pikimaid, kui mitte kõige pikem välismeedias negatiivseid uudiseid tootnud periood.

Samas saame täna öelda, et üks kõik ole saanud targemaks, tugevamaks ja tublimaks. Kindlasti on rahapesuvastane võitlus – ma pean silmas politseid ja piirivalvet, Finantsinspeksiooni, rahvusvahelist infovahetust – paremaks muutunud. Ma toon selle valitsuse tööst viimaseid näiteid. Rahandusminister on pidanud käima sellepärast Ameerika Ühendriikides asja selgitamas, mina olen käinud sellepärast Ameerika Ühendriikides ja Skandinaavias – neid selgitusi on väga palju tulnud anda. Aga ma ei oska teile vastata. Ma saan aru, et te soovite rahalist analüüsi. Ma kardan, et seda ei ole, ja siin teie ees seda lubada on väga keeruline. Ent on kindel, et see möödalaskmine on rahvusvahelise ettevõtluse ja investeeringute seisukohalt Eesti riigile väga negatiivselt mõjunud. See mõju on väga-väga suur.

15:56 Esimees Henn Põlluaas

Kristina Šmigun-Vähi, palun!

15:56 Kristina Šmigun-Vähi

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Teie vastus Andres Suti küsimusele ajendas mindki küsima. Ma ei tea, millises maailmas te elate. Kas te tõesti arvate, et kõik inimesed Eestimaal on pädevad investeerima ja teavad, kuidas toimida, kuidas säästa, ja kindlasti mõtlevad ette, mis juhtub 20 või 40 aasta pärast? Minu küsimus ongi: kas te ei muretse, et kui lõhkuda teine pensionisammas, siis mis saab nendest inimestest, kellel ei ole neid teadmisi, kellel ei ole vastutustunnet?

15:57 Peaminister Jüri Ratas

Te küsite pensionisammaste kohta ja ma vastan hea meelega. Kõigepealt, mis maailmas ma elan. Eesti Vabariigis. Eesti Vabariik on see maailm, kus ma elan. Ja selle murega, mis teie küsimuses kõlas, ma olen väga päri. Loomulikult me ei saa öelda kõikidele inimestele, et tehke investeerimiskontod, või siis saata kõik need eestimaalased härra Suti juurde konsultatsioonile. Ta ei jõua ju kõiki neid vastu võtta, kuigi ta kindlasti oskaks anda head nõu, kuhu oma kupüürid paigutada. Punkt üks. Punkt kaks on see, et kindlasti teab meie rahvas suurt tarkust – minu meelest on see talupojatarkus –, et kui vähegi võimalik, siis midagi tuleb sukasääres hoida, eks ju. Midagi tuleb säästa, nii palju kui võimalik. Aga kindlasti on inimeste säästmisvõimalus väga erinev, eriti meie ühiskonnas, kus paljudel ei ole tegelikult üldse seda, mida säästa.

Nüüd, mida teha? Ma saan aru, et teie fokuseering on suunatud peamiselt inimesele, kelle tööiga on lõppenud. Kui inimene on pensionil, kuidas ta siis suudab oma säästude, oma kõrvalepandud raha abil või investeerimise abil oma riiklikule pensionile lisa saada. Kindlasti paneb see muretsema, muidugi paneb muretsema! Sellepärast ma olengi öelnud, et mind võib kritiseerida ja opositsioon võib saata minu poole tulenooli nii palju kui tahes, aga ma väidan, et aitab ka see erakorraline pensionitõus – 7 eurot, nagu ütlevad lahkemad opositsionäärid, ja need, kes on väga kriitilised, ütlevad, et see on ainult 1 euro ja 40 senti. Mina ütlen, et iga sent, mis me suudame indekseerimisel juurde panna, on tänuväärne. Ja ma siiralt arvan, et see on tänuväärne. Ühelt poolt seda on suudetud väga vähe teha, viimati 12 aastat tagasi. Kas pole olnud piisavalt poliitilist tahet või pole olnud piisavalt raha – kindlasti on põhjused erinevad. Nüüd me nägime üle pika aja, et on võimalus keskmist vanaduspensionari tõsta 45 eurot: see on siis nii indekseerimine 38 eurot pluss erakorraline tõus 7 eurot. See läheb baasossa kõigile.

Riigieelarvele maksab see ca 21 miljonit. Aga teie tähelepanek on väga oluline ja õige.

Kui ma nüüd tohin selle küsimuse juurest hüpata korra järgmise arupärimise juurde, mis käsitleb konkreetset ravimite kättesaadavust, aga räägib ka ravimite hindadest, siis veel on ju tehtud seda, et on kehtestatud täiendav retseptiravimite toetus neile, kes tarbivad retseptiravimeid, mille maksumus on aastas kas üle 100 või üle 300 euro. Nema saavad soodustust kas 50% või 90%.

Nii et vastus teile on: loomulikult ma olen päri, et kõik ei hakka investeerimiskontosid looma. Natukene see on ka ju selle arupärimisega laiemalt seotud. Aga küsida igalt inimeselt, kas sul on ettevõtluskonto, ja kui ei ole, siis teenust ei saa kuidagi osta – noh, praktilises elus me saame ju aru, et see on väga keeruline, kui mitte võimatu. Aitäh teile selle küsimuse eest!

16:00 Esimees Henn Põlluaas

Mart Võrklaev, palun!

16:00 Mart Võrklaev

Aitäh, lugupeetud minister! Mul on hea meel näha, et teil on hea tuju. Kui te kolleeg Jüri küsimusele vastasite, siis te viskasite nalja heinateo ja talgusupi üle. Aga tegelikult on maksude maksmine tõsine teema ja nagu te ütlesite, ka maksuamet on näinud palju vaeva, et maksudistsipliin paraneks. Tegemist on ühiskondliku kokkuleppega. Ja nüüd ma korra tsiteerin Martin Helme sõnu siitsamast puldist, kus ta ütles: "Ma ehitasin maal maja ja kutsusin sinna endale aeg-ajalt appi ühe töömehe nimega Urmas.

Urmas oli selline mees, kes minu meelest ei ole päevagi töötanud niimoodi, et tal oleks maksud makstud. Teda absoluutselt ei huvita, mis tema pensionipõlvest saab." Ilmselt on rahandusminister siin öelnud, et maksude maksmine ei ole prioriteetne, ja tegelikult tundis ta justkui uhkust, et sellised inimesed on olemas, selline töökorraldus. Palun ikkagi teie isiklikku hinnangut, et kui minister kelgib sellega, et maksude maksmine ei ole justkui ühiskondlik kokkulepe ja norm, millest peaks kinni pidama. Mis te sellest arvate?

16:01 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Kõigepealt ma palun, et ärge pange mulle sõnu suhu. Ma vastasin väga lugupidavalt, kui rääkisin heinateost ja talgusupist. Nii on ju olnud kombeks väga pikkade aastakümnete jooksul. Ma ei tea, kust te võtsite, et ma vastasin üleolevalt või, ma ei tea, tegin nalja. Ei teinud nalja.

Nüüd edasi. Ma saan aru, et te loete siin ette rahandusministri ühte lauset või lauseid. Ja seal on ka üks lause, et teda absoluutselt ei huvita, mis tema pensionipõlvest saab. See on lause, mille rahandusminister on Riigikogu ees öelnud, ma saan aru, 2. detsembril. Andke andeks, ma ei olnud sellel debatil, aga kui ma seda lauset loen, siis ma loen siit hoopis teistpidi mõtte välja. Ma olen näinud, kuidas rahandusminister suhtub eelarveprotsessi, suhtub riigi eelarvestrateegiasse, vastutustundlikusse

rahanduspoliitikasse, ja ma loen siit välja, et ta ütleb, et see ongi Eesti ühiskonnas suur mure. Väga paljude inimeste suhtumine täpselt nii ongi, et neid ei huvita, missugune on pension. Ma tõin teile näite spordivaldkonnast. Ma ütlesin: kas inimesi ei huvitanud maksude maksmine või neil polnud selleks võimalust. Aga noortele sportlastele maksti väga pikalt stipendiume. Ma ei oska öelda, mul ei ole statistikat, kui paljud nendest olid selle pärast mures, et see ehk tähendab seda, et nende pension on tulevikus väiksem, ja kui paljud mõtlesid lihtsalt, et küll on oluline, et see netosumma on mul iga kuu lõpus käes. Ma arvan, et tõesti ongi nii, et seda me peame ühiskonnas rohkem välja ütlemä, et selle pärast tuleb muret tunda, olgu inimene 19-aastane, 20-aastane, 45-aastane või 55-aastane. Ma arvan, et ka noorele inimesele tuleb öelda, et kui sa stardid oma töömehe- või töönaisekarjääri alguses, siis mõtle kohe sellele, kuidas sa kogud pensioni ja muid sääste, mida saad pensioniajal kasutada. Ja kuidas sa enne seda saad arsti juurde, mille kohta küsis siin proua Vilja. Ma arvan, et need on väga õiged küsimused. Aga et kõik automaatselt selle pärast muretsevad – ma arvan, et seda küll ei saa öelda.

16:04 Esimees Henn Põlluaas

Annely Akkermann, palun!

16:04 Annely Akkermann

Suur tänu, härra juhataja! Härra peaminister! "Uued uudised" peaks olema selle maksumaksja ajakirja artikli pealkiri, sest pool sellest on pühendatud rahandusministri minu arvates maksupettuse ja ümbrikupalga kinnimätsimisele. Viimases lõigus ütleb Lasse Lehis ka ise, et oleks mõistlik leppida teadmisega, et valge ja musta maailma vahele jääb õhuke hall tsoon, kust maksude kogumiseks ei ole mingit teoreetilist õigustust ega praktilist vajadust. Kindlasti oleks pidanud Martin Helme maksuma sotsiaalmaksu ja sellest sotsiaalmaksust oleks läinud pensionitõusuks kindlasti mitte sent igale Eesti pensionärile, vaid null koma millegagi senti, mida te kindlasti väga tähtsaks peaksite. Palun öelge, kui lai teie arvates võib olla see hall tsoon ja kas kõik Eesti väikeettevõtjad võiksid sinna halli tsooni elama asuda ja seal tööle hakata ja jääda ümbrikupalkade juurde.

16:05 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Ma selgitasin, kui levinud on konjunktuuriinstituudi andmetel ümbrikupalga maksmine. Neid töotajaid oli 2018. aastal 6%, 2017. aastal 13%, 2016. aastal 8%, 2015. aastal 11%, 2014. aastal 7%. Samuti ma märkisin, et tööportaali CVKeskus.ee uuringust selgub, et ümbrikupalga osakaal langes 2019. aastal rekordmadalale tasemele. Kui 2010. aastal oli ümbrikupalgaga kokku puutunud pea iga kolmas vastaja, siis 2019. aastal kinnitas ümbrikupalga saamist 4,7% vastanutest. Mul ei ole ühtegi teist protsenti teile siin tuua, ma ei tea, kui suur see hall tsoon võiks olla.

16:06 Esimees Henn Põlluaas

Toomas Kivimägi, palun!

16:06 Toomas Kivimägi

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud peaminister! Minu küsimus on ajendatud teie vastusest meie kolleegile Sotsiaaldemokraatlikust Erakonnast. Te mainisite, et kui üksikisik sööb oma talvekartulid näiteks juba jõululaupäevaks ära, siis on igati loomulik, et riik ja omavalitsus lähevad talle appi. See on väga humaanne. Ma seda täiesti mõistan ja olen sellega isegi nõus, kuid sellel peaks ikkagi olema oma piir. Aga kuidas suhtuda sellesse, kui talvekartulid soovitab Vabariigi Valitsus ära süüa kohalike valimiste kuupäevaks? Kui seda teeb valitsus. Ma pean silmas teise pensionisamba lammutamist. Kuidas teil õnnestus see väljamaksete kuupäev paika panna 1. septembriks, et ikka enne kohalikke valimisi saaks inimesed selle raha kätte? Ja miks te eeldate, et inimesed hakkavad investeerima, kui te äsja ütlesite, et inimesi ei huvita, milline on nende pension? Miks te arvate, et üleöö inimeste arvamus äkki muutub?

16:07 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh teile! Eks me oleme siin kõik poliitikud. Härra Kivimägi, te olete minu meelest alati niisugune kahe jalga maas olev inimene. Ma tõesti ei öelnud lauset, et inimesi ei huvita, missugune on nende pension. Ma ütlesin, et kindlasti on neid noori inimesi, kes ei mõtle, kui nad alustavad oma töömehe- või töönaisekarjääri, missuguseks kujuneb nende pension. Ma ütlesin ju seda. Ja lisasin sinna juurde, et kui

inimene on noor – ja annaks jumal, et võimalikult palju on neid aastaid, mil ta ei pea arsti poole pöörduma –, siis ta ehk ütleb, et mind ei huvita ka haigekassa. Ma ei öelnud oma vastuses, et inimesi ei huvita, kui suur on nende pension. Tõin ekstra veel sportlaste näite siia kõrvale. Minu meelest te natuke panite praegu mulle mõtteid suhu, ma lükkan need tagasi.

Teie teine küsimus oli seotud pensioni teise samba vabatahtlikuks muutmisega ja sellega, millal teatud sätted rakenduvad ja reaalselt hakkab raha väljamaksmine. Nagu te teate, valitsusk koalitsiooni soov oli seda seaduseelnõu menetleda teises tempos, menetleda kiiremini. Samas oli näha, et menetlemise käigus on tulnud väga palju arvamusi ja ettepanekuid. Võtame või õiguskantsleri, kui ma ei eksi, 39-punktilise ettepanekute kirja Riigikogu rahanduskomisjonile. Üks ettepanek oli see, et seda ei tohi teha kiirustades, peab olema piisav aeg, seal oli väga palju juttu sellest 18 kuust. Täna ongi see välja kujunenud.

Aga soov oli tegelikult seda seaduseelnõu palju kiiremini menetleda ja ka jõustada. Koalitsioonilepingus on ju öeldud, et me soovisime selle aasta alguseks teha. Sellest on nüüd möödunud mitu nädalat, on tulnud uusi argumente, sh õiguskantsleri argumendid, et oleks vaja 18 kuud. See tugineb väga tugevasti ka tõsiasjale, et paljusid infotehnoloogilisi lahendusi ei jõua varem valmis. Ei saa kiirustada. See seadus, mis teie ees, auväärt Riigikogu, saab kolmapäeval olema, jõustub üldises korras, aga neid avaldusi saab esitada esmakordselt järgmise aasta algusest kuni 31. märtsini. Aprillis peaks investeerimiskonto avaldused tulema ja esimesed väljamaksed saavad olema 1. septembril.

Teie mõte, ma saan aru, on see, et valitsus on kuidagi väga kavalalt sidunud selle kohalike omavalitsuste valimisega 2021. aastal. Nendel nõupidamistel, kus ma olen olnud, pole mitte kordagi mitte keegi öelnud, et väga hea,timmime kuidagi väljamaksed sellesse aega. Võiks ju küsida, miks see 1. oktoober ei ole, oleks veel konkreetsemalt näha, et see on tõesti sellega seotud. Aga tegelikult oli meie ambitsioon teistsugune, soov oli palju kiiremini see ära teha.

16:10 Esimees Henn Põlluaas

Kaja Kallas, palun!

16:10 Kaja Kallas

Aitäh! Hea peaminister! Vastuseks Mart Vörklaeva küsimusele te ütlesite, et tegelikult Martin Helme oli hoopis mures Eesti inimeste pärast, et tema retoorika mõte oli teine. Ma arvan, et kõikide teiste inimeste seas peaksite ka teie väga hästi teadma, kuidas selle retoorikaga on. Aga ma võtan eelduseks, et tema mure oli tõesti see, et inimesi ei huvita, mis nende pensionist saab, ja teie seisukoht oli sellest lähtuv. Kui te seda muret jagate – ja te oma vastuses ütlesite, et jagate –, siis miks te lähete lõhkuma pensionisüsteemi ja panete kogu vastutuse pensionite eest ainult riigile ja võtate ära inimeste enda vastutuse oma pensioni kogumise eest, öeldes, et lööge see raha laiaks?

16:11 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh teile selle küsimuse eest! Ma ütlesin, et ma ei olnud sellel arutelul, aga mina tunnetan seda vastust hoopis teistmoodi. Ma arvan, et tegelikult on üsna oluline, et poliitikud ütleksid ja ka ühiskonnas laiemalt öeldaks, et kui ma hakkan teenima sissetulekut, siis ma pean kohe mõtlema automaatselt ka sellele, kuidas ma kogun tulevikuks oma pensioni, missugune see saab olema. Ja ma pean mõtlema ka sellele, kuidas ma saan võimalikult kiiresti kvaliteetset arstiabi vähemalt perearstilt.

Nüüd aga teie küsimuse olulisem osa, kus kõlas väide, et me lammutame pensionisüsteemi. Te lõpetasite vist sellise väljendiga, et "lööge see raha laiaks". Kindlasti ma lükkan selle ümber. Vastupidi, ma näen, et inimestel tekib palju parem, avaram ja suuremate võimalustega, ütleme siis, ampluaa oma investeeringuid paigutada. Kindlasti tekib erinevatele fondidele, kes praegu pakuvad lepinguid, palju suurem surve pakkuda paremaid tingimusi inimeste sissetulekute paigutamiseks ja tulevikus suuremate pensionite saamiseks. Ma ütlesin täna ka pressikonverentsil, et me anname võimaluse inimestele, kes pole teises sambas, sellega millalgi liituda. Ja need alused on täpselt samad, nagu need on täna.

Riigikogu liige Kristina Šmigun-Vähi küsis täna, miks ma olen teatud arvamusel. Aga ma usun, et lõpuks me jõudsim ühele seisukohale, et ma ei ole mõelnud, et kõik oskavad teha investeerimiskontosid ja investeerida. Ent mõned tõesti seda soovivad teha ja see võimalus tänu paindlikumale vabatahtlikkusele põhinevale süsteemile kindlasti saab olema. Nüüd, teie väide oli, et ehk kõik löövad selle raha laiaks. Mina nii ei suhtuks. Mina arvan, et Eesti inimesed kindlasti lähtuvad palju rohkem sellest tarkusest, et nad mõtlevad ka, mida toob homne või ülehonne päev.

Tõsi, kui me teame, et keskmiselt on teises sammas 6000 eurot, siis ma arvan, et väga paljud inimesed võib-olla mõtleavad seda kasutada oma elutingimuste parandamiseks. Ma olen toonud näiteks akadeemiku toodud statistika, et väga suur osa meie elanikkonnast elab korterites, korterelamutes. Ja paljudes korterites on halvad tingimused – niiskused jms – ning sellest tulenevalt vajavad need parendamist. Ma usun, et sambast lahkuvad inimesed tegelikult käituvad enamikul juhtudel heaperemehelikult ega ei lähtu eesmärgist see raha, nagu te ütlete, niisama laiaks lüüa või ära kulutada. Ja samas me peame arvestama sellega, et väga suurel osal, kui mitte enamikul, kõik ju säilib. Nad saavad teise pensionisambasse edasi koguda, nii nagu nad on seni teinud. Ma arvan siiski, et tegelikult neile hakatakse pakkuma järjest paremaid lepinguid, paremaid tingimusi, sest turul tekib reaalne konkurents. Ma arvan, et ka see on kasulik ja mõistlik, sest ikkagi konkurents viib asja edasi.

16:16 Esimees Henn Põlluaas

Kalle Grünthal, palun!

16:16 Kalle Grünthal

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Austatud peaminister! Minu küsimus puudutab maksuvabasid käsunduslepinguid, ja seda seoses sellega, mida on täna siin ette kantud riikliku tähtsusega küsimusena Urmase tasu kohta. Ma tulen natukene sellele saalile ligemale. Sotsiaaldemokraadid pommitasid teid päris kõvasti küsimustega, aga seoses selle küsimusega meenus mulle mingi aeg tagasi nähtud "Kuuurija" saade, kus meie hea kolleeg Jevgeni Ossinovski kasutas väidetavalt oma Toompeal asuva korteri remondi eest töömeestele tasumiseks musta raha. Väidetavalt! Milline on teie hinnang sellele ja kas me ei peaks parlamendiliikmetena selles osas hoopis eeskuju näitama?

16:16 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Noh, oh-oh-hoo ... Ma tunnistan, et Kuuurijat" mina ei ole vaadanud. Kui aga Riigikogu liikme kohta on selline süüdistus praegu kõlanud, siis üks teine näide oli ju EKRE esindaja kohta. Võib-olla järgmine kord on keegi Keskerakonnast, teie küsisite Sotsiaaldemokraatliku Erakonna esindaja kohta. Eks te loomulikult saate ka seda küsida arupärimise raames. No mis mu väide on? Mu väide on seesama, mis on olnud läbiv sellele arupärimisele vastamisel: loomulikult tulud tuleb deklareerida. See on tähtis, see on oluline. Ma väga vabandan, aga nii nagu ma lükkasin tagasi selle Martin Helme ja töömees Urmase asja, öeldes, et ma ei kommenteeri konkreetset seda juhtumit, nii ma tõesti ei oska ka seda "Kuuurijat" ja Jevgeni Ossinovski saatust kommenteerida. Ütlen ausalt teile, et ei oska. Aga põhimõtteliselt ma suhtun samamoodi ka sellesse teie toodud näitesse, nagu ma ütlesin kogu sellele arupärimisele vastates.

16:17 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh, peaminister! Rohkem küsimusi ei ole. Kas on soovi läbirääkimisteks? Tundub, et on. Aivar Sõerd, palun!

16:18 Aivar Sõerd

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Igall juhul on tänuväärne, et me seda teemat siin täna käsitlesime. Selle arupärimise kontekst on muidugi palju laiem, see puudutab pensioniseaduse muutmist. On ju töömees Urmase juhtumit kommenteerides väljendatud ka ideoloogiat, et kuigi konkreetset või väljamõeldud töömeest Urmast absoluutselt ei huvita, mis tema pensionist tulevikus saab, peab riik ikkagi tagama sellele töömehele vähemalt rahvapensioni. Aga tulen nüüd konkreetset teema juurde, mis on tõesti oluline. See on ikkagi kahe füüsilise isiku vaheliste teenuste maksustamine. Peaminister ütles, et lahendus on ettevõtlikuskonto. Aga vaadake, ettevõtlikuskontosid on pärast seda, kui see regulatsioon kehtib, olemas 1600. Aga selliseid kahe eraisiku vahelise haltuura otsi on kümneid või sadu tuhandeid. Maksumaksjate liit, kes on sellesse teemasse sügavuti sisse läinud, tegi ka maksuhaldurile järelepärimise, kui palju siis neid juhtumeid on. Tõepoolest, nii nagu peaminister ütles, kõik peavad oma tulused deklareerima, nii nagu maksuseadus ette näeb. Vaadati neid juhtumeid, kus on üksikisikul tulumaksu kinnipidamise kohustus. Teatavasti sellisel juhul tuleb see deklareerida vastaval deklaratsioonivormil ja maksta maks. Selliseid juhtumeid oli eelmisel aastal 65. 65! Aga sellel deklaratsioonivormil, kus need üksikisiku tulumaksu kinnipidamised

deklareeritakse, on üle kümne kirje. Ja üks kirje – kirje nr 18 – on just sellesama töömees Urmase juhtumi jaoks. See kirje on füüsilise isiku poolt võlaõigusliku lepingu alusel makstud töö- ja teenustasu, millest tulumaksu kinni ei peeta, küll aga tasutakse sotsiaalmaksu. Selliseid oli eelmisel aastal neli. Nii et seadus on, kohustab need teenustasud deklareerima, aga praktikas seda ei rakendata.

No ja kujutage nüüd ise ette. Võtame selle heinategemise näite, naabrimehel on traktor. On talvine aeg, praegu pole lund, aga kui on, siis naabrimees tuleb lükkab tee puhtaks ja siis ma talle natukene maksan selle eest. Esimene asi, mis tuleb nüüd sellelt tee lahtilükkajalt küsida, on, kas tal on ettevõtluskonto. Kui tal ei ole ettevõtluskontot, siis tuleb see töö registreerida töötajate registris, seejärel tuleb täita tuludeklaratsiooni vorm TSD, deklareerida see maksusumma, siis kontrollida ka veel, kuidas see maksuvaba tulu arvestus käib, ja siis maksta lõpuks maks. Seda tegelikult keegi ei tee, nagu ka maksuameti statistika näitab.

Nii et ega me siin eraisikute haltuuraotste maksustamise osas täna selgust ei saanud. On täiesti arusaadav, et maksumaksjate liit on selles küsimuses pöördunud ka õiguskantsleri poole. Ja kui peaminister räägib siin maksudebatist, siis sellistest asjadest tuleks alustada. Maksumaksja peab teadma, kui palju ta maksu maksma peab. Ei saa olla niimoodi, et on hall ala kuskil. Tänan tähelepanu eest!

16:23 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Riina Sikkut, palun!

16:23 Riina Sikkut

Hea esimees! Head kolleegid! Mul on väga hea meel, et sellisest juhuslikult toodud näitest võib saada suur ühiskondlik debatt, millel on väga tänuväärne roll tõsta inimeste teadlikkust, kuidas nende füüsilise isikuna tellitud tööde eest makse maksta. Aga kuna kõneaeg on nii lühike, siis tahaksin tagasi pöörduda nn inimlike kvaliteetide teema juurde. Tegelikult minister ei pea maksunüansse peast teadma, ta võib eksida – arusaadav. Võib-olla Urmast ei olegi olemas, see on kehvasti konstrueeritud näide. Aga minu jaoks on arusaamatu, kuidas ministril, ükskõik, kas teise samba debatti pidades või maksupoliitilist debatti pidades, ei ole seda hoolimist, ei ole seda arusaama, et püüda kujundada õigusruumi selliseks, kus inimesel oleks lihtne õigesti käituda, kus tema sotsiaalsed garantiid oleks tagatud olenemata sellest, milliseid valikuid ta oma elus teeb.

Mis puutub töömees Urmase ravikindlustusse, siis tegelikult ravikindlustus võiks meil olla kõigil, ükskõik, kuidas sa töötad, kas sa oled töömees Urmas või sa oled projektipõhiselt mitme lepingu alusel oma teenust osutav noor, kes ülikooli kõrvalt töötab. Ükskõik, milliseid valikuid sa tööturul teed, sa pead saama olla kindel, et kui sul on tõsine tervisemure või tabab sind midagi muud elus ootamatult, sul on riigi tugi olemas, meie kõigi tugi olemas.

Ja kolmandaks. Kuna üks värvikas näide võib viia teiseni, siis tahan eraldi välja tuua niiskuse tõttu 6000 euro eest oma korteri renoveerimise teema. Tõepoolest, selliseid muresid inimesel esineb, aga ilmselt ei ole mõtet niiskuskindlaks teha ainult oma korterit. See probleem puudutab kõiki korrusmajaelanikke. Ma arvan, et peaminister ei taha viidata sellele, et inimesed võiksid paraadnate kaupa hakata teise samba raha välja võtma ja ühiselt otsustada, et selle me suuname korterielamu renoveerimisse – ja seda olukorras, kui riigieelarves vähendati oluliselt summat, mis riik korterelamute renoveerimiseks ette näeb. Kui see on inimestel päris mure, siis valitsusel on võimalik seda lahendada hoopis teisel moel kui teise samba raha laiali jagades. Aitäh!

16:26 Esimees Henn Põlluaas

Tundub, et rohkem sõnavõtusoovi ei ole. Kas minister soovib veel midagi öelda? Ei soovi. Lõpetan selle arupärimise käsitlemise.

3. 16:26 Arupärimine rahandusministri nõuniku osalemise kohta tuuleparkide arendajate pressikonverentsil (nr 16)

17:18 Aseesimees Siim Kallas

Läheme päevakorraga edasi. Järgmine päevakorrapunkt on arupärimine, mille on esitanud Riigikogu liikmed Urve Tiidus, Jüri Jaanson, Kristina Šmigun-Vähi, Andrus Seeme, Madis Milling, Aivar Sõerd, Andres Sutt, Maris Lauri, Kaja Kallas, Erkki Keldo, Marko Mihkelson ja Jürgen Ligi. See on esitatud 10. detsembril 2019 ja see on esitatud rahandusministri nõuniku osalemise kohta tuuleparkide arendajate pressikonverentsil. Arupärijate esindaja Urve Tiidus, palun!

17:19 Urve Tiidus

Lugupeetud rahandusminister! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Hulk vett on vahepeal merre voolanud sellest päevast, kui me oma arupärimise esitasime. See oli detsembris. Ma meenutan lühidalt, mis seda arupärimist esitama ajendas.

Eelmise aasta detsembris toimus Eesti tuuleparke arendavate ettevõtjate ühine pressikonverents ja selle eesmärk oli avalikkusele teada anda, et tuuleparkide arendajad plaanivad minna kahjunõuetega riigi vastu kohtusse – isegi väga suurte kahjunõuetega, sadadesse miljonitesse ulatuvatega, nagu osalenud ettevõtjad rääkisid. Neile, kes tausta ei tea, ütlen väga lühidalt, et see pressisündmus peegeldas tuuleparkide ja riigikaitseliste radarite rajamise erimeelsusi eraettevõtjate ja riigi vahel, eelkõige Aidu tuulepargis, aga ka mujal. Pressikonverentsil ei jäänud kellelegi märkamata, et arendajate kõrval osales ka rahandusministri nõunik proua Kersti Kracht, kes enne nõunikuametisse astumist oli tuntud ettevõtjana ning Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsiooni (EVEA) presidendina ja kes kahtlemata on ettevõtlusvaldkonda hästi tundev inimene. Ma ei saa jätta mainimata, et asjatundlikkus ja kogemus ettevõtlusvaldkonnas on igal juhul vajalikud ja kasulikud ka poliitikas ja avalikus teenistuses. Loomulikult on iga Eesti inimese põhiseaduslik õigus minna oma õiguste kaitsmiseks kohtusse, aga igas konfliktis on enamasti kaks osapoolt ja pressikonverentsil osalejate rollid ei olnud päris selged. See selleks.

Eesti riigi heakäekäigu huvides on, et ettevõtlus edeneks, taastuenergia osakaal kasvaks, aga ka meid kõiki puudutavad riigikaitselised eesmärgid saaksid ellu viidud. Küllap on nii arupärijatel kui ka teistel huvitav teada, kuidas see vaidlus arendajate ja ministeeriumi vahel on edasi arenenud. Kas trahvinõuete hoiatusest on ka tegudeni mindud? Milliseid samme on astunud, et riigile suuri nõudeid ei tuleks, või oli tegu ikkagi tuuleenergia arendajate poolse PR-aktsiooniga, millesse andis oma väikse panuse ka ministeerium? Sellega seoses esitasime mitu küsimust, aga ühtlasi loodan väga, et minister saab meid kurssi viia ka vahepealsete sündmustega. Suur tänu!

17:21 Aseesimees Siim Kallas

Aitäh! Nüüd on kord arupärimise adressaadi käes ja palun kõnetooli rahandusminister Martin Helme!

17:21 Rahandusminister Martin Helme

Aitäh, lugupeetud asespriker! Head Riigikogu liikmed! Täna arupärimise eest! Selline see Riigikogu reglement on, et arupärimise sisseandmisest kuni vastamiseni jääb tihtilugu pikk aeg. Tõesti, esitatud oli neli küsimust. Ma loen need ette ja annan lühidalt vastuse ning ma usun, et siis jõuame ka debatini. Kõigepealt küsiti: "Kelle ülesandel rahandusministri nõunik tuuleparkide arendajate pressikonverentsil osales?" Ma vastan, et minu nõunik Kersti Kracht ega ka minu teised nõunikud ei tegutse ilma minu teadmata ega minuga kooskõlastamata. Nad olid seal minu teadmisel ja minuga kooskõlastatult. Teiseks: "Rahandusministri nõunik väitis pressikonverentsil, et liiga palju käivad ettevõtjad täna riigiga kohut. Järgmise aasta Justiitsministeeriumi" – noh, nüüd siis juba selle aasta Justiitsministeeriumi – "eelarves on näiteks kohtukuludeks ette nähtud 4 miljonit eurot." Ja nüüd järgneb Krachti tsitaat: "Meie Rahandusministeeriumis tahame, et see number oleks null." Nüüd on küsimus mulle: "Kas Rahandusministeerium soovib, et Justiitsministeeriumi kohtukulude eelarve oleks null?" Vastan, et rahandusministrina soovin ma, et riik ei suunaks ettevõtjaid probleemide tekkimisel kohe kohtusse pöörduma, vaid enne prooviks vaidlust lahendada läbirääkimiste teel, nii nagu seda on mõistlik teha mis iganes vaidluse korral, olgu see avalikus või erasektoris. Me ei pidanud silmas seda, et võtta Justiitsministeeriumilt ära võimalus riiki kohtus esindada, vaid et eelarvesse planeeritud raha jääks võimalikult palju kasutamata, kuna kohtuvaidlusi õnnestuks ära hoida.

Kolmandaks: "2018. aasta lõpus soovitas Euroopa Nõukogu asutatud korruptsioonivastaste riikide ühenduse GRECO raport Eestil huvide konflikti ennetamisel rohkem tähelepanu pöörata ministritele ja poliitilistele nõunikele ning andis mõningad soovitused. Kuivõrd õnnestus teie nõunikul sellel

pressikonverentsil raportis esile toodud potentsiaalset huvide konflikti ennetada?" Rahandusministri nõunikul Kersti Krachtli ei ole tuuleenergeetikas minule teadaolevalt mingeid isiklikke ärihuve. Kohtumistel tuuleparkide arendajatega esindab ta minu kui ministri soovi leida lahendusi, mis kaitseks mitut Eesti huvi: esiteks energiajulgeolek, teiseks tööstuse areng, kolmandaks töökohtade loomine Ida-Virumaal ja selle kaudu ka sotsiaalsete probleemide ennetamine. Neile lisandub loomulikult soov vältida ettevõtjate ja riigi vahelist kohtus käimist ning sellega kaasneda võivad väga suuri kahjunõudeid. Neljas küsimus: "Kuidas peaks teie arvates olema tasakaalustatud ettevõtjate ning Eesti julgeoleku valdkonna huvid eriti juhul, kui üldine huvi kaalub üle üksiku huvi?" Nagu olen märkinud, lähtun ma eesmärgist tagada ettevõtluse arengu kaudu tööhõive ja maksulaekumine laiemalt. Ida-Virumaa tuuleparkide puhul tuleb rõhutada nii energiajulgeolekut kui ka kliimapoliitikat, mis on meil riiklikes seadustes eesmärgiks seatud, samuti regionaalpoliitikat ja sotsiaalpoliitikat. Tuulikute tootmine Eestis pakuks hea võimaluse luua põlevkivisektori töötajatele uusi tasuvaid erialaseid töökohti kodu lähedal. Tasuvad töökohad ja sotsiaalne turvalisus Ida-Virumaa tööstuslinnades on Eesti julgeoleku seisukohalt sama olulised kui radarid. Seda, kuidas ehitada tuulepargid nii, et need ei segaks radarite tööd, saab välja selgitada ettevõtjate ja kõigi asjaomaste riigiasutuste koostöös. Seda koostööd olen ma ministrina üritanud võimalikult palju tagant tõugata ja soodustada. Olen kutsunud ühe laua taha nii arendajaid kui ka riigiasutusi ja kõiki neid, kelle võimuses on olukorrale rahuldav lahendus leida. Kindlasti ei ole nendele ülalnimetatud probleemidele võimalik lahendust leida kohtus käimise kaudu. Sellega olen etteantud küsimustele lühidalt vastanud ja nüüd vastan teie suulistele küsimustele.

17:26 Aseesimees Siim Kallas

Aitäh! Arupärimise adressaadile on küsimusi. Madis Milling, palun!

17:26 Madis Milling

Suur tänu, härra istungi juhataja! Austatud minister! Peale seda pressikonverentsi ütles kaitseminister Jüri Luik, et Sõnajalgadel on aeg hakata seadust täitma ja Rahandusministeeriumil pole pädevust otsustada ohu üle, mida tuulepargid tekitavad riigikaitsele. Teie olete konkreetselt öelnud, et Kaitseministeeriumi ametnikud kiusavad tuuleparkide ettevõtjaid. Minu küsimus on järgmine: kas teie ja ka Rahandusministeeriumi seisukoht on selline, et tuuleenergiaettevõtjad Sõnajalad ei ole rikkunud seadust, ehitades lubatust kõrgemaid tuulikuid?

17:27 Rahandusminister Martin Helme

Aitäh! Antud juhul on tegemist muidugi ülimalt mitmekihilise ja keerulise probleemipuntraga, aga ma alustaksin võib-olla sellest, et meil ei ole probleeme ainult ühe konkreetse ettevõttega. Meil ei ole probleeme isegi mitte ainult ühe konkreetse piirkonnaga. Tuuleenergia arendamine on takistatud kõikjal Eestis juba pikki aastaid, olgu see saartel, läänerrannikul, Ida-Virumaal või Liivi lahes. See probleem on oluliselt laiem ja kõiki neid takerdunud arendusi ühendab üks selge liin. See on see liin, et Kaitseministeerium muudab reegleid mängu pealt ja tuleb pidevalt lagedale uute või karmistatud nõudmistega, uute kooskõlastamishõlmidega. Jah, need võivad olla põhjendatud. Nagu on ka öeldud, et kui tuuleparke rajama hakati, puudus Eestil kogemus, kuidas need meie riigikaitsele mõjuvad. See ei ole Eestile unikaalne probleem, samade muredena on silmitsi seisnud ka mitmed teised riigid. Aga tuleb ütelda, et teistes riikides on leitud lahendused.

Konkreetselt Sõnajalgade kohta tuleb märkida, et nemad on käinud Eesti riigiga kohut eelkõige selle tõttu, et Eesti riik on teinud täpselt seda, mida ma just ütlesin – muutnud käigu pealt reegleid. Kohtus käimise tagajärjel on nad Eesti riiki mitmel puhul võitnud ning tänasel päeval on kõik nende tegevused, mis nad seal tuulepargis on teinud, tunnistatud seaduslikuks. Ma näen muidugi väga tõsist muret või probleemi selles, kui Eesti kohus ütleb, et nad võivad ehitada, aga mingid ametkonnad ütlevad pärast ikkagi, et ei või. Minu meelest pole see õigusriigile kohane.

Aga võib-olla laiemalt üteldes on minule kogu selle problemaatika juures olnud kõige olulisem ikkagi leida lahendus. Me teame, et on olemas lahendused – tehnilised lahendused, neid on välja pakutud, neid on kooskõlastatud –, mille kaudu on võimalik konfliktioht tuuleenergia arendamise ja riigikaitseliste huvide vahel taandada või maandada. Nüüd on küsimus selles, kas on tahet neid lahendusi rakendada või ei ole. Üks nendest lahendustest on uute radarite ehitamine. Valitsus on selle Ida-Virumaal heaks kiitnud ja selle jaoks põhimõtteliselt ka rahalised vahendid eraldanud. Nii et me liigume lahenduste suunas. Ja kui siin sissejuhatavas sõnavõtus küsiti, kuhu vahepeal on jõutud, siis võib öelda, et oleme

vahepeal jõudnud vähemalt sinnani, et Eesti riigile pole esitatud ühtegi kahjunõuet, ja see on väga oluline.

17:30 Aseesimees Siim Kallas

Urve Tiidus, palun!

17:30 Urve Tiidus

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Te just selle viimase lausega vastasite minu plaanitud küsimusele, et kahjunõuet ei ole ju esitatud. Ja ma saan aru, et teie sõnum on selline, et seda tõenäoliselt ka ei esitata, või kuidas? Kui kaugel selle lahenduse leidmisega tegelikult ollakse – te ütlesite, et tuleb leida lahendus, aga mitte kohut käia?

17:30 Rahandusminister Martin Helme

Aitäh! Ma usun, et me liigume lahenduse suunas. See lahendus on kindlasti mitmeetapiline ja mitmetahuline ning see ei puuduta ainult ühte arendajat või konkreetselt ühte arendust. Ka Sõnajalgadel, kellel on mitu erinevat juriidilist kehandit, on ju rohkem kui üks tuulepark. Väga palju on räägitud Aidust, aga tegelikult on ka Ida-Virumaal rohkem kui üks tuulepark ja rohkem kui üks arendaja, kellel on küllaltki sarnased mured. Nii et me liigume lahenduse suunas. Selles olukorras on minu arvates väga oluline, et keegi ei tegutseks halvas usus. On oluline, et kui oleme saavutanud mingid kokkulepped ning üritanud leida mingisuguseid viise, kuidas edasi liikuda ja kuidas ühitada Eesti taastuvenergia eesmärgi, riigikaitse vajadusi ja regionaalpoliitilisi lahendusi, siis sel ajal ei tegutseks riigiasutused halvas usus, luues vahepeal veel mingisuguseid uusi takistusi ja esitades mingisuguseid uusi nõudmisi, mis tegelikult protsessi kas nulli keeravad või uuesti külmutavad. Seda me püüame saavutada.

17:31 Aseesimees Siim Kallas

Andres Sutt, palun!

17:31 Andres Sutt

Aitäh! Hea ettekandja! Kuulates teie vastuseid, jääb mulle mulje, et te olete selles küsimuses justkui ettevõtjate poolel ja leiate, et riik on käitunud ebajärjekindlalt või tulnud pidevalt välja uute nõudmistega. Aga kui palju te olete ikkagi Kaitseministeeriumi kui valitsuse ja riigi ühe osaga oma seisukohti koordineerinud? Kas te olete endiselt seisukohal, et Sõnajalgadel on nõue Aidu tuulepargiga seoses? Ja kuidas see protsess võiks teie nägemuses nüüd edasi liikuda, et valitsusel ja riigil oleks ühine seisukoht?

17:32 Rahandusminister Martin Helme

Aitäh! On ju kõlanud etteheited, ka meedias, et mis see üldse Rahandusministeeriumi või rahandusministri asi on. See on kas kaitseministri asi, keskkonnaministri asi või majandusministri asi, aga igal juhul mitte rahandusministri asi. Tegelikult on niimoodi, et meil Eestis on väga palju räägitud silotornistumisest ja sellest, kuidas üks käsi ei tea, mida teine käsi riigis teeb. Mina ise olen alati üritanud seda vältida. See, et me istume üks ühes tornis ja teine teises tornis ja vahetame omavahel ainult digiallkirjadega kirju, ei ole minu meelest hea lahendus. Meil on sellega seoses toimunud mitmesuguseid koosolekuid mitmel erineval tasandil. On olnud ministrite koosolekuid, kus ruumis on korraga olnud vähemalt viis ministrit, on olnud ametnike koosolekuid ning on olnud koosolekuid, kus on osalenud nii ettevõtjad kui ka ametnikud. Neid koosolekuid on – ma ei oska täpset arvu öelda – olnud mitmeid erinevaid. Ma olen vestelnud kaitseministriga, sedasi rohkem formaalselt, ning vähem formaalselt olen vestelnud Kaitseministeeriumi asekancleriga, kes on selle teemaga pikemalt tegelenud. Oleme vestelnud, ma ei tea, vähemalt kolm-neli korda äkki. Selles mõttes siin ju midagi ebatavalist ega ootamatut ei ole, erinevatel valdkondadel ongi n-ö oma valdkondlikud huvid ja erinev arusaam või nägemus selle kohta, milline on parim lahendus. Nii see elus lihtsalt on. See, mida me püüame saavutada, on see, et suudaksime need erinevad huvid mingisugusele ühele joonele saada, et valitsus ajaks ühtset poliitikat. See võtab võib-olla natuke aega, aga ma usun selsse, ma olen optimist. Mis puudutab arendusi või seda, mis edasi saab – ütleme niimoodi, et konkreetselt Aidu puhul on

kahjunõude aluseks see, et neile anti teatud kooskõlastused ja anti ka teatud ehitusload, kuid siis hakkas riik ise ehitustegevust takistama. Samal ajal oli aga ettevõtte juba kandnud kulusid ja teinud investeeringuid, jooksvad kulud olid samuti peal. Nii et selles osas võis see kahjunõue tulla. Kui nad saavad aga oma arendusega edasi minna – meil ei ole mingisugust lõplikku kokkulepet veel sõlmitud, et mis mahus või mis tüüpi tuulikutega nad töötada tohivad, vaidlus on endiselt õhus –, siis ma usun, et meil õnnestub ära hoida riigile kahjunõude esitamine, saavutada taastuenergia koguste suurendamine ja saavutada ka arvestatav maksulaekumine. See on eesmärk, mille poole me püüdleme.

17:35 Aseesimees Siim Kallas

Jürgen Ligi, palun!

17:35 Jürgen Ligi

Aitäh! Härra Helme! Tuleb tunnistada, et Jüri Luik on mõõtnutult usaldusväärsem, kui ta ütleb, et Sõnajalad peavad seadusi täitma, võrreldes teiega, kes te räägite silotornidest, ametkondlikest huvidest, mingisugusest oma suurest missioonist, mingitest takistustest, mida kõik lükkavad ettevõtjate teele, ja sellest, kuidas riik mõtleb kogu aeg mingisuguseid asju välja. See on äärmiselt ebausaldusväärne. Katsuge siiski riigi positsioonilt kuidagi ühtlustada muljet enda ja Jüri Luige vahel.

Aga nüüd ma tahaksin küsida selle rahalise külje kohta. Kui palju umbes maksab uus radar võrreldes kõnealuste äriprojektidega? Kas te seda majanduslikku mõttekust oskate hinnata? Oletame, et radar maksab mõnikümme miljonit, aga millist majanduslikku potentsiaali see tuuleäri just sealses piirkonnas omab? Ja märkusena lisan, et me asume natuke teises kohas kui nood riigid, kus lahendusi on olnud lihtsam leida.

17:37 Rahandusminister Martin Helme

Aitäh! Ilu on vaataja silmis. Kes on usaldusväärne või mitte, sellele ei oska ma vastata, seda arwab igaüks ise. Ma ütleksin selle kohta, et mitte ainult ettevõtjad ei pea seadusi täitma, vaid ka ametnikud peavad seadusi täitma, muu hulgas peavad ametnikud täitma kohtuotsuseid.

Nüüd radari hinnast. See on muidugi hinnanguline, hankes võib hind ju natuke veel muutuda, aga ütleme siis nii, et hinnanguline kulu Ida-Virumaale uue radari hankimiseks jääb natukene alla 40 miljoni – 36, 37 või 38 miljonit. Ühte suuremasse tuuleparki tehtav investeering algab, ma ei tea, 200–300 miljonist kindlasti. Kõige suuremad arendused jõuavad meil siin miljardi kanti. Sellised on need suurusjärgud. Ja see puudutab ehitust, eks ole. Kui paneme sinna kõrvale toodetud elektri ja selle mõju SKP-le, arvestades seda, et saame toodetud elektrit suure tõenäosusega eksportida, kui turg on soodne, siis kahtlemata on mõju Eesti majandusele, kaasa arvatud maksulaekumisele väga positiivne. Mul ei ole praegu võimalik siin käisest puistata mingisuguseid arve ja need oleksid nagunii spekulatiivsed, aga kahtlemata on mõju väga positiivne.

17:38 Aseesimees Siim Kallas

Andrus Seeme, palun!

17:38 Andrus Seeme

Aitäh! Hea minister! Te ütlesite oma vastuses, et Kaitseministeerium muudab käigu pealt reegleid. Minu küsimus on, et milliseid reegleid on ta teie hinnangul muutnud.

17:38 Rahandusminister Martin Helme

Aitäh! Teatavasti Kaitseministeerium kooskõlastas Aidu tuulepargi n-ö segamisulatus Kellavere radari suhtes ja see kooskõlastus lähtus sellest, mitut protsenti radari vaateväljast võivad tuulikulabad takistada – välja olid joonistatud sektorid, mis ulatusid nii kõrgusesse kui ka laiusesse. Hiljem, pärast kooskõlastuse andmist ja pärast ehitustegevusega edasiminemist otsustati seda n-ö segamisala vähendada. Praeguseks on püstitatud kaks tuulikut ja nendele on saadud uus, Eestist väljastpoolt tellitud sõltumatu hinnang segamisulatus kohta. Selles hinnangus on näidatud, et nende segamisulatus jääb oluliselt alla Kaitseministeeriumi ettenähtud võimalikule segamisulatusale. Sellegipoolest on Kaitseministeerium otsustanud, et niisugune segamine neile ei sobi. Selline käitumine ei ole riigi poolt ühegi ettevõtja suhtes korrektne.

17:40 Aseesimees Siim Kallas

Aitäh! Rohkem küsimusi arupärimise adressaadile ei ole. Aitäh, härra minister! Kas on soovi esineda läbirääkimistel sõnavõtuga? Läbirääkimiste soovi ei ole. Seega on see arupärimine menetletud.

4. 16:26 Arupärimine ravimipoliitika kohta (nr 17)

16:26 Esimees Henn Pöllumaas

Ja nüüd jõuame järgmise arupärimiseni, mis on Riigikogu liikmete Jevgeni Ossinovski, Kalvi Kõva, Ivari Padari, Heljo Pikhofi, Jaak Juske, Helmen Küti, Riina Sikkuti, Katri Raigi, Lauri Läänemetsa ja Indrek Saare 11. detsembril 2019 esitatud arupärimine ravimipoliitika kohta (nr 17). Arupärijate esindajana palun siia kõnepulti Jevgeni Ossinovski. Palun!

16:27 Jevgeni Ossinovski

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Hea peaminister! See arupärimine sai esitatud tõepoolest 11. detsembril, kui teatud parlamendiliikmete eestvõttel püüti läbi suruda – suhteliselt skandaalselt, ma ütleks – apteegireformi kraavikeeramine, mis täna enam aktuaalne ei ole. Ja ausalt öeldes oli meil mõte, et võtaks selle arupärimise tagasi, sest mis me siin ikka peaministrilt selle eelnõu kohta küsime, kõik tundub olevat selge. Peaministergi on öelnud, et tuleb asjaga edasi minna ja töötada selle nimel, et 1. aprillist apteegid edasi töötaks. Aga siis, nagu ikka, hakkasid rääkima isa ja poeg – ja seekord korraga. Helmed. Selgub, et tegelikult on need küsimused endiselt aktuaalsed. Nimelt, see eelnõu neile siiski ei sobi ja neilt pole sellele olukorrale toetust oodata ning vaatamata sellele, mida arvab sotsiaalpoliitika eestkõneleja Vabariigi Valitsuses, tuleb siin hakata radikaalseid samme astuma. Eks me selle EKRE sisseantava eelnõu ootuses sel nädalal kindlasti oleme. Aga praeguses kontekstis on siiski asjakohane teada ka peaministri arvamust selle kohta, mis toimub ja mis saab. Ettevalmistatud küsimused, mis meil siin on, on tõesti väga paljuski selle eelnõu kesksed, mis detsembrikuus läbi kukkus. Ehkki ma oleksin väga üllatunud, kui me selle detsembrikuise eelnõu olulisimaid komponente ka EKRE sisseantavas eelnõus ei kohtaks. Aga kuna need on väljaspool seda saali juhtumisi suhteliselt palavalt toetatud paari juriidilise isiku ja nende omaniku poolt, siis võib-olla me arupärijatena oleme vähem huvitatud sellest, mida Jüri Ratasel on öelda mineviku kohta, mille kohta me arupärimises küsisime, vaid tahaksime teada seda, mida härra peaminister arvab tänasest olukorrast ravimiturul. Mida ta arvab sellest seadusest, mis peaks rakenduma 1. aprillist? Ja millisena näeb Vabariigi Valitsuse juht seda aega, mis jääb 27. jaanuari ja 1. aprilli vahele? Küsime seda sellepärast, et mitte ainult auväärt Riigikogu liikmetel, vaid ka Eesti inimestel ning loomulikult sellel turul toimetavatel füüsilistel ja juriidilistel isikutel oleks mingigi arusaam sellest, mis lähikuudel saama hakkab. Huvid on üldiselt kõigile selged, ära kaardistatud, ja nüüd oleks vaja otsustada, millisel viisil edasi minnakse. Seda seni Vabariigi Valitsuse tegevusest paraku üheselt näha ei ole olnud, on toimunud ühest teeäärest teise vajumine. Aga me oleme väga optimistlikult meelestatud, et härra peaminister meid kimbatusest välja aitab.

16:31 Esimees Henn Pöllumaas

Arupärimisele vastab peaminister Jüri Ratas. Palun!

16:31 Peaminister Jüri Ratas

Austatud Riigikogu esimees! Head Riigikogu liikmed! Väga lugupeetud arupärijad! Suur tänu selle väga tõsise ja huvitava arupärimise eest! Tõesti, selle on esitanud 11. detsembril 2019. aastal Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja tegemist on arupärimisega ravimipoliitika kohta. Ma tänan teid selle arupärimise eest! See oli ajendatud Eesti Keskerakonna fraktsiooni, Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni ja Isamaa fraktsiooni poolt 10. detsembril 2019. aastal algatatud ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõust 118.

Nüüd täpsemalt arupärimise juurde. Esimene küsimus: "Riigikontroll järeldas 2012. aasta raportis, et sisulise konkurentsi puudumine ravimite hulgimüüjate vahel ei taga patsientidele optimaalset hinda. 1. aprillil 2020 jõustuvad sätted kehtestavad vertikaalse integratsiooni keelu, mis avab hulgimüügituru tegelikule konkurentstile, kuna hulgimüügist sõltumatud jaeapteegid saavad valida hulgimüüjat. Tegelik

konkurents toob kaasa ravimite hinna languse, mida kinnitab asjaolu, et haiglaapteegid saavad juba praegu ravimeid hulgimüügist märkimisväärselt soodsamalt kui jaeapteegid. Kas Riigikogus algatatud eelnõu 118 langetab ravimite hinda?" Eesti ravimiturгу iseloomustab suur turukontsentratsioon. Eesti ravimite hulgimüügiturg on kontsentreerunud kahe-kolme suure hulgimüüja kätte ning hulgi- ja jaemüügitasandid on vertikaalselt seotud. Sellest tuleneb hulgimüüja suur turujõud ja mõjuvõim, mistõttu konkurentsiolukord ei ole ravimiturul selline, nagu ta peaks olema või võiks olla. See tähendab, et Eestis on endaga seotud apteeke kontrollivatel hulgimüüjatel suur võim seada tingimusi turule tulla soovivatele ravimitootjatele. See omakorda mõjutab ravimivalikut ja hindade kujunemist. Suuremat selgust ja läbipaistvust aitaks luua tugevam konkurents hulgimüüjate vahel. Teatavasti ei olnud eelnõu 118 eluiga siin parlamendis kuigi pikk, sest Riigikogu lükkas eelnõu esimesel lugemisel, s.o 17. detsembril 2019. aastal tagasi. Seega räägime me täna eelnõust, mis on käesolevaks hetkeks menetlusest välja langenud. Peamine argument selle eelnõu puhul oli see, et apteegid ei läheks oma uksi sulgema ja ravimite kättesaadavus oleks tagatud vähemalt tänases mahus. Riigikogu hääletus näitas, et vastuargumendid olid enamuse arvates tugevamad, sh väide, et eelnõu 118 oleks langetanud ravimite hinda.

Teine küsimus: "Pensionäride ravimiostud moodustavad ravimituru käibest väga suure osa. Kas peate õiglaseks, et Eesti eakate suhteline toimetulek on üks Euroopa kehvemaid, aga äriimeeste huvides tegutsedes sunnite neid maksma oma ravimite eest ülemäära hinda?" Olen nõus, et ravimikulude kontrolli all hoidmine on väga oluline, kuna ravimitele kuluv summa aja jooksul üksnes suureneb. Ravimihindade reguleerimine ja patsientidele ravimihinna hüvitamine on vajalik ravimite rahalise kättesaadavuse tagamiseks. Kui räägime hinnapoliitika kujunemisest hulgi- ja jaemüüjate vahel, siis seda reguleerib Vabariigi Valitsuse määrus ravimite hulgi- ja jaemüügi juurdehindluse piirmäärade kohta. Selleks, et suurte ravimikuludega inimeste kulutusi vähendada, kutsusime ellu täiendava ravimihüvitise süsteemi. Alates 2018. aastast saavad suure ravimikuluga inimesed Haigekassa kaudu täiendavat automaatset ravimisoodustust. Kogu täiendava ravimihüvitise reformi eesmärk oli just väga suure omaosaluskoormusega isikute arvu vähendamine. Näiteks 2018. aastal sai rohkem kui 134 000 inimest tänu täiendavale ravimihüvitisele oma retseptiravimid kätte oluliselt soodsamalt. Nende isikute arv, kes varem maksid omast taskust soodusravimite eest rohkem kui 300 eurot, vähenes tänu täiendavale ravimihüvitisele ca 15 000-lt umbes 120-ni. Nii maksti 2018. aastal täiendavat ravimihüvitist 134 316 inimesele kokku 10,3 miljoni euro eest. 10,3 miljoni euro eest! Patsientide omaosalus ühe retsepti kohta oli 2018. aastal keskmiselt 6,31 eurot, mis võrreldes 2017. aastaga oli tänu täiendavale ravimihüvitisele 8% väiksem. Selleks, et tagada ravimite stabiilne turustamine, vältida hindade tõusu ning kaitsta patsiente liiga suurte ravimikulude eest, rakendatakse ka ravimite piirhinna süsteemi, sõlmitakse ravimite hinna kokkuleppeid ning on kehtestatud nõue soovitada patsiendile odavamalt sama toimeainega ravimpreparaati. Aga teame ka seda, et ravimite hinna kujunduses on aspekte, mille osas on vaja tulevikus läbipaistvust ja selgust oluliselt suurendada. Sellele, et riik ei suuda hetkel piisavalt hästi kontrollida ravimite ostuhindade läbipaistvust, on tähelepanu juhtinud nii sotsiaalminister kui ka Konkurentsiamet, seega tuleb ravimihindade kontrollimisel astuda tulevikus kindlasti uusi samme.

Kolmas küsimus: "Olete peaministrina eelnõu 118 koalitsiooni eestseisuses heaks kiitnud. Millisele ekspertisile toetudes olete kõrvale lükanud Sotsiaalministeeriumi nägemuse ravimituru optimaalsest korraldusest patsiendile?" Apteegireformi sujuvamaks elluviimiseks on sotsiaalminister oma ettepanekud esitanud juba möödunud aasta lõpus. Need puudutavad etapiviisilist üleminekut, proviisoromandi jagunemise võimalust mitme proviisori vahel ning haiglaapteekidele erandkorras ravimite jaeväljastamisõiguse andmist Ravimiameti loal. Pean samuti oluliseks, et meie patsiendid oleksid kaitstud ning ravimite kättesaadavuse osas oleks tõrkeid võimalikult vähe. Kolm olulist sammu, mis sotsiaalminister on äsja teinud, on järgmised. Kõigepealt, sotsiaalminister on kohtunud kõigi nelja apteegiketi juhtidega ning nendega seotud hulgimüüjatega, et saada täpsemalt teada nende plaanide kohta oma apteekide viimiseks seaduse nõuetega kooskõlla. Teiseks, kohtumiste pinnalt saab analüüsida, millistele piirkondadele tuleb kõige rohkem tähelepanu suunata, et apteegiteenuses ei tekiks olulisi katkestusi. Kolmandaks. Hetkel tegutsevad 38 piirkonnas Sotsiaalministeerium ja Raviamet koos proviisoritega sobivate lahenduste väljatöötamise kallal. Protsessi kaasatakse ka kohalikud omavalitsused, et just konkreetsele piirkonnale sobivaid lahendusi leida.

Neljas küsimus: "Toetades eelnõu 118, kindlustate tänaste ravimihulgimüüjate turupositsiooni, mille üle on neil põhjust rõõmu tunda. Selgitage palun, kuidas aitab eelnõu 118 kaasa "eesti rahva heaolu ja

tuleviku kindlustamisele?" Vastates küsimuse teisele poolele, siis viitasin juba korduvalt, et seaduseelnõu 118 siin saalis toetust ei leidnud. Vaadates veidi ajas tagasi, siis apteegireformi aluseks olevat temaatikat on arutanud Riigikogu eri koosseisud. Näiteks seda, et ravimihulgimüüjad ei peaks jaeapteeke omama, arutati Riigikogus juba 2004. aastal. Konkurentsiamet oli toona seisukohal, et hulgimüüjate õigus apteekte omada, halvendab konkurentsiolukorda, seetõttu toetas Konkurentsiamet väga selgelt põhimõtet, et kogu ravimite käitlemise ahel peaks olema üksteisest sõltumatu, et vältida võimalikke kuritarvitusi ravimite kui elutähtsate kaupade turul. Samuti on Riigikontroll teinud juba 2002. aastal koostatud kontrollaruandes ettepaneku, et sotsiaalminister võiks kaaluda vajadust ja võimalust keelata ühel isikul otseselt või kaudselt omada kontrolli samal ajal nii ravimite hulgi- kui ka jaemüügi tegevuslubasid omavate äriühingute üle.

Apteegireformi algatatud seadusemuudatused võttis Riigikogu vastu 2014. ja 2015. aastal.

Apteegireformiga seonduvaid küsimusi on täiendavalt arutatud nii eelmises kui ka tänases Riigikogu koosseisus. Suur tänu! Sellega olen teie neljale küsimusele vastanud.

16:41 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Peaminister, teile on ka küsimusi. Kaja Kallas, palun!

16:41 Kaja Kallas

Aitäh! Sellest järkjärgulisest üleminekust, millest te siin rääkisite, rääkis täna hommikul ka sotsiaalminister Tanel Kiik Vikerraadios. Minu küsimus on selline: kas sotsiaalminister Tanel Kiik on tulnud selle järkjärgulise ülemineku eelnõuga, millest ta kogu aeg räägib, valitsusse? Ja teine küsimus: miks teie valitsuse siseminister ja rahandusminister tegelevad ravimiseaduse muudatustega? Sellega seoses küsin veel, et kas teil on valitsuses ka mingisugune töökorraldus, kes millega tegeleb, või igaüks võtab selle teema, mida ise tahab. Ja kolmandaks: kas te kavatsete Tanel Kiige välja vahetada, kuna ta EKRE-le ministrina ei sobi?

16:41 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh teile nende väga konkreetsete küsimuste eest! Esimene küsimus. Tanel Kiige ettepanekuid me oleme valitsuse liikmetega arutanud, punkt üks. Punkt kaks, te küsisite, kas valitsusel on kindel töökorraldus. Vastus on, et meil on kindel töökorraldus, kuidas valitsus toimib ja kes mille eest vastutab. Aga meil on ka kindel põhimõte, et valitsus teeb oma otsuseid konsensuslikult. Konsensuslikult! Ma kuulen siin sosistamist – ma tõesti palun väga vabandust, et seda kahe Riigikogu liikme vahelist sosistamist just pealt kuulasin, aga tegelikult see aitas mind. Jah, on õige, et sõna on valitsuses vaba. Ma ei ole kordagi näinud, et peaminister ütleks mõnele valitsuse liikmele, et sa ei tohi selles valdkonnas kaasa rääkida, sest sa vastutad teise valdkonna eest. No ei ole, sellist asja ei ole! Ja ma usun, et seda ei ole ka olnud. Ma muidugi ei ole väga paljudes varasemates valitsustes olnud. Kolmandaks küsisite, kas ma plaanin Tanel Kiige välja vahetada. Vastus on, et ei plaani.

16:42 Esimees Henn Põlluaas

Liina Kersna, palun!

16:43 Liina Kersna

Suur tänu, hea eesistuja! Austatud peaminister! Te ütlesite, et olete sotsiaalministri esitatud üleminekusätteid valitsusliikmetega arutanud. Minu küsimus on selline: kas Sotsiaalministeerium on ametlikult saatnud need ettepanekud Stenbocki majja, näiteks kabinetinõupidamisel arutlemiseks, ja kui Sotsiaalministeerium on seda teinud, siis kas valitsus on kabinetinõupidamise tasandil neid ettepanekuid arutanud?

16:43 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Me oleme kindlasti kabinetinõupidamise tasandil arutanud sotsiaalministri esitatud ettepanekuid. Näiteks konkreetset haiglaapteekide kohta esitatud ettepanek – seda konkreetset on arutatud. Nüüd, kui te räägite üleminekust, etapilisest üleminekust, siis nagu ma ütlesin, on sedagi Vabariigi Valitsuse erinevad liikmed korduvalt arutanud. Te tahate teada, kas me oleme seda arutanud ametlikult kabinetinõupidamisel. Kabinetinõupidamisele viimiseks ei ole see arutelu hetkel veel küps.

16:43 Esimees Henn Põlluaas

Ivari Padar, palun!

16:43 Ivari Padar

Aitäh! Ka minu küsimus on seotud sotsiaalminister Tanel Kiigega. Ma ei mäleta sellist praktikat. Kas tõesti on plaan Tanel Kiige jalgealust õõnestada? Kuidas on võimalik, et maaeluminister tuleb välja tõuaretusseadusega ja kõrvalt tuleb üks teine valitsuse liige ja ütleb niimoodi, et kuule, mina tean pullide kasvatamisest palju rohkem, ma tulen hoopis ise selle algatusega välja? Kuidas on võimalik, et need asjad ei ole kabinetis, nii nagu on kombeks, läbi arutatud, vaid on tekitatud selline laat niivõrd olulisel teemal, nagu täna on apteegireform? Selline laat on tekitatud.

16:44 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh teile! Ma mõtlesin siin praegu sellele, et kui näiteks minul oleks võimalus olla maaeluminister ja teie oleksite, ma ei tea, näiteks kultuuriminister ja siis ma tuleksin selle konkreetse maaeluteemaga välja. Andke andeks, härra Padar, aga ma kindlasti arvan, et teil on palju rohkem teadmisi selle konkreetse eelnõu teemal kui minul, kui ma alles alustaksin ministrikarjääri. Kuulata tasub. Ma arvan, et ega kuulamine pole üldse halb. Nüüd, valitsuse tasandil – kas siin on siis midagi erakordset? Nii ongi, et iga valitsuse liige võib kaasa rääkida erinevatel teemadel, sh nendel teemadel, mis ei ole tema ministeeriumi haldusalas. Ja ma arvan, et see ongi õige. Minu meelest nii sünnibki selles diskussioonis parim konsensuslik lahendus. Nii oli see eelmises valitsuses – meil oli väga huvitavaid ja aktiivseid debateerijaid –, nii on see selles valitsuses ja kindlasti saab olema nii ka järgmistes valitsustes. Nüüd, ma ei saa aru, mis laadast te räägite. Eks tööriist ole ju erinev, eri peaministrite käekirjad on erinevad ja selliseid tõiseid nõupidamisi ikka tehakse. Nagu ma aru saan, siis teie tahate punktuaalselt, et kõik oleks ainult kabinetinõupidamised. Mina küll ei taha jääda igat neljapäeva ootama. Ma teen palju aktiivsemalt ja palju tihedamini nõupidamisi erinevatel teemadel, et välja selgitada, kus on probleemkohad, ja leida konsensus. Nii et nii see tänases valitsuses käib.

16:46 Esimees Henn Põlluaas

Kalvi Kõva, palun!

16:46 Kalvi Kõva

Aitüma! Hea Jüri! Minu küsimus on selline. Nagu me teame, on EKRE fraktsioon välja ütelnud, et nemad ei suuda seda olukorda taluda, et nii palju apteeke pannakse kinni, ja nemad tulevad fraktsiooni nimel välja oma eelnõuga. Minu küsimus on selles – Tanel ei võtnud täna telefoni vastu, ma oleks talle soovitanud –, et miks te läbi valitsuse neid Taneli ettepanekuid jahmite. Tulge ja tehke need fraktsiooniga ära, andke eelnõu sisse ja Tõnis Mölder, teie komisjoni esimees, menetleb need siuh-säuh ära ja asi saab vastu võetud.

16:46 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Ma arvan, et niivõrd olulisi teemasid, nagu on apteekide puhul kättesaadavus, hinnakomponent ja kindlasti ka kvaliteedinõuded, ei saa siin midagi siuh-säuh läbi arutada. Ma võtsin huvi pärast välja andmed – ma ei tea, isegi aastast 2004 – selle kohta, kui paljud sotsiaalministrid on püüdnud seda küsimust ühes või teises suunas lahendada. Näiteks ravimipoliitika taustaga seoses ma ise ütlesin teile siin arupärimises, et mõningad ettepanekud tulid juba aastal 2004, näiteks toona oli see Konkurentsiameti seisukoht. Riigikontroll 2002 – no nii kaugele ei jõudnud ma vaadata. Aga võtame näiteks alates 2012. aasta lõpust: sotsiaalminister Taavi Rõivas Andrus Ansipi valitsuses, siis tervise- ja tööminister Urmas Kruuse Taavi Rõivase valitsuses, tervise- ja tööminister Rannar Vassiljev Taavi Rõivase valitsuses, siis Jevgeni Ossinovski Taavi Rõivase valitsuses, siis Jevgeni Ossinovski – meil oli tore koos seda teha – ja siis Riina Sikkut – samuti tegime seda koos. Nii paljud on sellega tegelnud. Mis siuh-säuh! Kus siin saab neid asju siuh-säuh teha! Ei saa teha! Näete ise, kuhu me selle siuh-säuhiga oleme jõudnud.

Ma saan aru, härra Kõva, et te tahate tulla mulle appi ja korraldada ühelt poolt Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni tööd, teiselt poolt Keskerakonna fraktsiooni tööd, natukene sotsiaalministri tööd ja ka EKRE, Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni tööd. Arvestades teie võimekust, ma arvan,

pole see üldse võimatu, aga ma siiski arvan, et iga fraktsioon teeb oma tööd ise. Loomulikult, Riigikogu andis signaali, et seda reformi tagasi ei pöörata – ma pean silmas 1. aprilli 2020 –, aga ma usun, et tegelikult saavad kõik siin saalis aru – võib-olla "kõik" on vale öelda, aga enamuse saab aru –, et teatud muudatusi me igal juhul siiski vajame, kui räägime kättesaadavusest. Täna ütleb Sotsiaalministeerium ju seda, et kui võtta asulapõhine arvestus, siis 30 asulas või isegi natuke rohkemas on praegu väga suured probleemid. Kas sinna apteek jääb või ei jää, sellega täna tegeldakse. Tuleb lähtuda ka sellest, mis on poliitiline realiteet. Ma saan aru, et Sotsiaaldemokraatliku Erakonna ideoloogiline mõte on see, et teeme etapiviisilise ülemineku. Omades ka ise natukene poliitilise realiteedi tunnetust, siis on väga keeruline öelda, kas see võib siin saalis leida toetust või mitte. Ma arvan, et tänases situatsioonis öeldakse pigem, et kui täiskogu juba üks kord otsustas, et me ei muuda midagi, siis tuleb ära oodata 1. aprill. Aga see ei tähenda ju seda, et sotsiaalminister ja tema valdkond ei peaks täna palehigis töötama selle nimel, et kättesaadavus oleks võimalikult hästi tagatud.

16:50 Esimees Henn Pöllumaa

Jevgeni Ossinovski, palun!

16:50 Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Ma jätkan sedasama, mida sa just rääkisid. Mis siis oodata on? Millega peaksid eri osapooled selles kontekstis arvestama? Hetkel on kõiksuguseid signaale. Tundus, et detsembris äkki need lõppevad, aga nüüd on jaanuari lõpp käes ja üks valitsuserakond endiselt ütleb, et ei tea, mis saab. Põhimõtteliselt otse ütleb, et ei tea, mis saab, ehk siis meie peame hakkame püüdma seda tagasi pöörata. Samal ajal on selleks, et 1. aprillil apteegid kinni ei läheks, siiski vaja, et turuosalisel hakkaksid astuma mingisuguseid samme. Nüüd, sa ütlesid, et detsembrikuine hääletus oli tõsine samm või signaal jne. Aga mis siis nüüd saab? Ma saan aru, et valitsuses on erinevad seisukohad, ühtset seisukohta ei ole. See, mis sa ütlesid – kas ma tõlgendan seda õigesti, kui ütlen, et põhimõtteliselt on küsimus selles, kuidas lahendada 30 asulas see kättesaadavuse probleem ...

16:51 Esimees Henn Pöllumaa

Aeg on läbi!

16:51 Jevgeni Ossinovski

... ja mõnes kohas veel, aga et üldist ja põhimõttelist raami ei muudeta?

16:51 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Ma saan, hea Jevgeni, ju väga hästi aru, mida sa küsid. Jah, kindlasti töötab sotsiaalminister koos oma valdkonna inimestega täna selles usus ja selle teadmisega, et see reform 1. aprillil 2020 jõustub. Eks ka sina käid usinasti Raviameti *on-line*-kaardi peal vaatamas, mis seis on. Mõni nädal tagasi oli Hiiumaal, ma ei tea, null või üks apteeki, nüüd mõned päevad tagasi oli juba kaks apteeki. Kuidas täna on, ma ei ole vaadanud. No eks igaüks vaatab ju üle-eestilist pilti, eriti sina, Jevgeni – sa oled selles valdkonnas tegutsenud ja tunned ka, ma arvan, muret selle üle, kuidas kättesaadavus saab 1. aprillist olema. Selle nimel Tanel ja tema meeskond tõesti töötavad.

Nüüd, su küsimuse teine pool on ju poliitiline. Küsimus on selles, kas mina annan siin Riigikogu kõnetoolis kolm veretilka, et mitte mingil juhul seda seadust Riigikogu saalis ei muudeta. No see on praktiliselt võimatu. See, kas koalitsioon tervikuna algataks uuesti selle reformi tagasipööramise – ma arvan, et sellist poliitilist konsensust täna koalitsioonis ei ole. Seda püüti teha, aga see ei leidnud täiskogu toetust. Ja ma arvan, et on mõistlik see teema vähem kui kaheks ja pooleks kuuks maha võtta. Kas keegi võib selle teema fraktsioonides uuesti algatada – sa tead ju väga hästi, et igal fraktsioonil on õigus seaduseelnõusid algatada, isegi igal Riigikogu liikmel on võimalus seda teha.

16:53 Esimees Henn Pöllumaa

Riina Sikkut, palun!

16:53 Riina Sikkut

Aitäh, hea esimees! Hea peaminister! Kas te kujutate ette, et eraettevõttes, mis tahab tulemuslikult tegutseda, näiteks ehitusettevõttes, ütleb finantsjuht, et võtame siit need paar kandvat tala ära, on ilusam? Tuleb haldusjuht ja ütleb, et võtaks postid ka ära, siis on lihtsam koristada. Kui me tahame hiljem sinna hoonesse apteeki või haiglat sisse kolida, siis kas me tõesti julgeme patsiente sellesse hoonesse saata? Miks see valitsuse tasandil peaks teistmoodi toimuma? Miks sotsiaalministri ja Sotsiaalministeeriumi erialast kompetentsi ei usaldata ja otsuseid teevad sellised inimesed nagu näiteks Mart Helme, kes eelmise nädala infotunnis tunnistas, et ega ta ei ole selle apteegireformi tööühmas ja nüansse ta ei tea, tagamaid ja seoseid ka ei tea, aga lubab meedias, et EKRE tuleb välja uue eelnõuga? Kuidas saab valitsust niimoodi tulemuslikult juhtida?

16:54 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh, hea Riina! Sa küsisid, eks ole, väga tugevasti poliitilise küsimuse. Ja tegelikult minu eelnev vastus oli ju ka poliitiline, kui ma lugesin üles väga tublid inimesed: härra Rõivas, härra Kruuse, härra Vassiljev, härra Ossinovski ja hea Riina, sina, kes te kõik olete tegelenud ühes, teises või kolmandas, noh, ma ei tea, suunas või põhimõttel selle nimel, et kui see reform 1. aprill 2020 jõustub – seda on ka edasi lükatud, eks ole, päris pikalt, 2014. ja 2015. aasta otsustega –, oleks vajalikule omandivormile, proviisorvormile üle mindud. Täna me näeme tegelikult seda, et see ei ole toimunud, enamik apteeke ei ole proviisorite omanduses. Ja ei saa öelda nii, et ainult Sotsiaalministeeriumist tuleb sisulist argumentatsiooni ning teised, ma ei tea, fraktsioonid ja poliitikud ei või midagi öelda. Ma arvan, et lausa peavadki ütlema, ja ma arvan, et lähenemisviise ongi, hea Riina, väga erinevaid. Ma arvan, et täna on siin Riigikogu saalis neid, kes ütlevad, et võetud on täiesti vale suund ja et tuleks võtta suund veel suuremale liberaliseerimisele – teatud ravimid tuleb viia, ma ei tea, toidupoodidesse, tanklatesse jne, nii me suurendame kättesaadavust, nii me parandame konkurentsi, nii me vähendame hindasid. Mina küll ei arva, et me ei tohi midagi öelda ja et fraktsioonid või Riigikogu liikmed ei tohi sisuliselt kaasa rääkida. Vastupidi, ma arvan, et tulebki kaasa rääkida. See, et panna klapid nii silmadele kui ka kõrvadele ja kõigile teistele ette ning öelda, et on ainult nii, nagu Sotsiaalministeerium ütleb – ma arvan, et see ei ole õige lähenemine. Me tegelikult näeme, et see ei ole ju mingisugune üksikküsimus, mis on tekkinud viimase kuu-kahe-kolme jooksul. Paberitesse kaevudes me näeme, et see teema on vähemalt 18 aastat olnud üht- või teistpidi laual. Ja ongi olnud väga erinevaid arvamusi. Selles mõttes olen ma Jevgeniga täiesti nõus – kui ta seda arupärimist tutvustas –, et need huvid, need huvigrupid ongi väga suured, väga erinevad, ja ma ei pea üldsegi silmas ainult ettevõtlushuvigruppe, vaid ka konkreetse indiviidi huvisid. Paljud ütlevad täna, et ravimite turg, nende kättesaadavus on väga hästi lahendatud. Apteek on igal pool, järjekorras seisma ei pea, ravimid on olemas. Aga kindlasti on ka neid, kes ütlevad, et jah, vastab tõele, et apteek on palju ja järjekorras seisma ei pea, aga ravimite hinnad on väga kõrged. Täna ei ole meil mitte ühtegi konkreetset analüüsi, et mis suunas selle reformi 1. aprillil jõustamine või tagasikeeramine tegelikult hinnapoliitikat mõjutab ja kas me suudame hinnad alla tuua. Üks pool väidab üht, teine pool väidab teist.

16:57 Esimees Henn Põlluaas

Annely Akkermann, palun!

16:57 Annely Akkermann

Suur tänu! Hea eesistuja! Härra peaminister! Ma küsisin teie käest eelmises punktis, kas te soovitate ka teistel ettevõtjatel liikuda oma maksumaksmisega sellele hallile alale, ja te nagu vastasite, et seda ala on ainult 4%. Aga 4% on eelmisel aastal laekunud 3,3-miljardilisest sotsiaalmaksust 133 miljonit ja sellega oleks võinud suurendada 304 000 pensionäri pensioni 36 euro võrra kuus. Selles mõttes ei ole 4% sugugi väike summa. Aga minu küsimus teile on järgmine: mitu sotsiaalministrit praegu valitsuses on ja millal jõuavad Riigikokku ettepanekud, kuidas apteegireformi osas mingi lahendus leida?

16:58 Peaminister Jüri Ratas

Jah, aitäh teile! Kõigepealt punkt 1. Ma ei tea, miks te võrdlete – ja nagu ma kuulsin, võrdleb ka proua Riina Sikkut – seda valitsust ettevõttega või ettevõtte juhtimisega. Mul on olnud võimalus juhtida ettevõtet ja võimalus juhtida valitsust, need on kaks täiesti erinevat asja. Kaks täiesti erinevat asja! Ma ütlen ausalt, et ma arvan, et valitsust ei saa mitte kunagi juhtida nii, nagu ühte vägevast AS-i, OÜ-d või

rahvusvahelist korporatsiooni. Nii ei saa. Valitsusel on hoopis teised dimensioonid, mis on tähtsad. Ma ei saa aru, miks te sellise võrdluse toote.

Nüüd, te tahate tulla tagasi minu eelmise arupärimise juurde. Ma kardan, et Riigikogu esimees sekkub ja ütleb, et ma pean püsima praeguse arupärimise piires. Ma kindlasti ei öelnud teile, et see on ainult 4%. Ma ütlesin, et ümbrikupalga maksmine protsendina töötajatest oli 2018. aastal 6%, 2017 oli see 13% ja 2016 oli see 8% vastavalt konjunktuuriinstituudi andmetele. Tõin teile need numbrid, tuginedes konjunktuuriinstituudi andmetele. See, et maksuaugu vähendamise kaudu saaksime teha väga palju häid asju, vastab tõele, selles olen ma teiega nõus. Ma arvan, et me kõik peame selle nimel pingutama. Nüüd, kui vastata teie küsimusele, et mitu sotsiaalministrit meil on, siis tõesti, selles mõttes on see küsimus õige, et oli ju aastaid, kui Sotsiaalministeeriumis oli kaks ministrit – üks tegeles tervise- ja töövaldkonnaga, teine oli sotsiaalkaitseminister. Nad tegid seal kahekesi koos väga huvitavaid asju, et oma valdkonda edasi viia ja mõnikord viia edasi ka mingeid muid asju. Nüüd on see ju ümber tehtud, nüüd on jälle üks minister. Ma mäletan, et kunagi oli Jaak Aab seal üksinda minister, nüüd on Tanel Kiik minister. Teie küsimuse teine pool, et millal siis jõutakse konkreetse lahenduseni, et see probleem lahendada – võib ju öelda, et lahendus ongi olemas. Riigikogu enamus ütles, sh väga paljud Reformierakonna fraktsiooni liikmed, väga tugev enamus ütles, et reformi tagasipööramist vaja ei ole. Reform tuleb jõustada 1. aprillil 2020 proviisoromandi nõude kehtestamisega. Nii et hetkel see on see, mille alusel me töötada saame.

17:00 Aseesimees Siim Kallas

Aitäh! Signe Riisalo, järgmine küsimus, palun!

17:00 Signe Riisalo

Hea juhataja! Hea peaminister! Tanel Kiik on sotsiaalministrina mulle väga hea mulje jätnud. Ta on ennast väga kiiresti kurssi viinud kõikide keeruliste valdkondadega ja ta on silmatorkavalt kompetentne. 1. aprill on hästi lähedal ja me teame, et täna on Riigikogu teinud valiku, et reform peaks sellisel kujul jõustuma. Tanel Kiik on mitmeid kordi pakkunud avalikkuse ees erisuguseid lahendusi, kuidas leevendada võimalikku apteekide sulgemist 1. aprillil. Ja täna me kuuleme siin, et Vabariigi Valitsus ei ole neid ettepanekuid ametlikult arutanud. Mis juhtub siis, kui 34 piirkonnast vähemalt ühes – annaks jumal, et mitte rohkemates – ei ole apteegiteenus 1. aprillist enam kättesaadav? Kas valitsus võtab selle olukorra eest poliitilise vastutuse? Ja miks sellise stsenaariumi realiseerimist ei ennetata ja Tanel Kiigel ei lasta neid sätteid ametlikult tutvustada?

17:01 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Ma ütleks, et see on kõrgeim poliitiline pilotaaž, mis te nüüd oma küsimusse panite. Tanel Kiige osas ma olen teiega täiesti nõus, need head sõnad tema kohta kehtivad täielikult. Mul on olnud võimalus, ma arvan, tunda teda päris pikalt, nii et selles mõttes ma jagan teie arvamust. Nüüd, ma ütlen veel kord, et ma ei ole valitsuses väga pikalt olnud, aga meil on väga palju töövorme, mitte ainult kabinetinõupidamised, mis toimuvad igal neljapäeval ja kus peetakse erinevatel teemadel sisulist nõu. Mõnikord on nõu peetud isegi hilistel öötundidel, kui vaja, või varajastel hommikutundidel. Ka see valitsus on sellel teemal nõu pidanud erisugustel nõupidamistel. Te küsite, mis juhtub siis, kui, ma ei tea, ühes asulas apteegiteenuse kättesaadavus kaob. Andke mulle andeks, aga see on olnud ju selle saali enamuse soov – viia reform lõpule nii, nagu see täna laua peal on. Kolm fraktsiooni soovisid, et see reform pöörataks omandi osas tagasi, nii et omanikud ei peaks olema ainult proviisorid, vaid omanikud võiksid olla kõik. See ettepanek ei leidnud siin saalis toetust. Seda ju detsembris üritati. Mõned ütlevad, et see eelnõu oli hull ja halb ja paha, aga kolm fraktsiooni arvasid, et see eelnõu oli päris hea. Nagu ma ka arupärimisele vastates ütlesin, jäid peale need argumendid, mille järgi seda reformi täna tagasi pöörata ei tohi. Nii et täna saab töötada vastavalt sellele, mida Riigikogu on otsustanud – see reform tuleb viia ellu 1. aprillil 2020. Selge see, et täna on kõik ju oletuslik, aga kui töötada selle infoga, mida Raviamet näitab, siis tänase seisuga väga paljud apteegid ei vasta sellele vormile, mida 1. aprillist nõutakse. On saadud mingit infot, et paljud suured apteegiketid on leidnud võimaluse, et kui see reform teostub praegusel kujul, siis on ikkagi võimalus, et nad saavad edaspidigi lahti olla, neil tekivad teatud kokkulepped. Ma ei tea, kas see nii on. Ma ei oska seda öelda. Aga kolm fraktsiooni ütlesid, et see on probleem, kui nii paljud apteegid kinni pannakse. Riigikogu enamus nägi teistsugust lahendust.

Ja nüüd ongi ainuke võimalus, et Sotsiaalministeerium, eeskätt minister koos oma ametkonnaga, peab tegema kõik selleks, et teenuse kättesaadavus oleks võimalikult suur. Seda on hinnatud tõesti asulapõhiselt. Täna hommikuse seisuga võib öelda, et vähemalt 30 asulas on tänasel hetkel probleemiks, et 1. aprillil ei pruugi seal apteeki enam olla. Selle nimel tuleb pingutada. Tuleb lähtuda sellest, mida Riigikogu enamus ütles. Ma ei arva, et me peaksime nimeliselt üles lugema kõik Riigikogu liikmed, kes ütlesid, et ei, reformi ei tule tagasi pöörata. Ma arvan, et see ei vii kuhugi.

17:05 Aseesimees Siim Kallas

Indrek Saar, palun!

17:05 Indrek Saar

Aitäh! Lugupeetud peaminister! Te ei olnud oma viimases vastuses sugugi mitte täpne, kui pehmelt väljenduda, sest tagasipööramist ei soovinud ju kolm fraktsiooni. Kui oleks kolm fraktsiooni soovinud seda, millele te viitasite, siis oleks täna hoopis teistsugune olukord. Keskerakonna fraktsioon arvas nii ja naa. EKRE ja Isamaa fraktsioon arvasid, et see reform tuleks tagasi pöörata, aga Keskerakonna fraktsioon arvas nii ja naa – ja siin me täna oleme. Üheksa kuud tagasi astus valitsus ametisse ja selles küsimuses sai eksperdina vastutuse endale eelkõige sotsiaalminister Tanel Kiik, kes on öelnud valitsusele, mida tema arvab. Ta on seda avalikkuse ees kogu aeg öelnud. Kuid sellest hoolimata on koalitsioon teinud kõik selleks, et tekitada märkimisväärset segadust. Ja segadus kestab, see pole siiani läbi, sest üks koalitsiooni osapool ütleb kaks kuud enne reformi jõustumist, et tuleks ikkagi midagi muud ette võtta. Kas teile ei tundu, et praeguse valitsuse ja selle kaudu ka kõige selle, mis puudutab Eesti ravimiturgu ja apteeki, suurim vaenlane on tegelikult tänane valitsus ise, kes selle asemel, et võtta seisukoht ja asuda tegutsema, on üheksa kuud seda protsessi venitanud ja me ei näe sellel lõppu tulemas?

17:06 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh, hea Indrek! Ma ei tea, kes selle reformi eest kõige rohkem vastutab – kas see on Reformierakond, Sotsiaaldemokraatlik Erakond või Keskerakond. Aga kõik need erakonnad, keda ma nimetasin, on täitnud selle ministri ja selle valdkonnaga seotud kohustusi. Nii et ma kardan, et on üsna libedale teele minek hakata siin näpuga näitama, kes süüdi on.

Nüüd, minu tunnetus on selline, hea küsija, et mitte ükski erakond siin saalis ei ütle päris nii, et hea küll, midagi ei tule teha, kõik on tehtud. Tegelikult kõik näevad, et enne 1. aprilli tuleb pingutada. Ainult see suund, millest lähtuvalt tuleb pingutada, või õigemini see tee, on erakonniti üsna erinev. Kes näevad seda, et tuleb tagasi pöörata, kes näevad seda, et tuleb teha etapiline üleminek – ja see on väga suur probleem. Panna siin kogu vastutus ainult tänasele koalitsioonile ei ole minu arvates üldse õige. Jah, Keskerakond ütles algusest peale, et tagasipööramise osas on meil kindlasti neid – nii nagu ka kõigil teistel hääletustel –, kes ei toeta seda ettepanekut, ja on neid, kes toetavad. Enamus arvas, et reform tuleb tagasi pöörata, ja kui ma ei eksi, siis oli vist seitse parlamendisaadikut, kes arvasid, et reformi ei tule tagasi pöörata. See ongi reaalne pilt. Mis me selle teadmisega täna edasi teeme? Näidata kellegi peale näpuga? On ju selge, et vastutab alati see, kes on sel hetkel valitsuses, kes on sel hetkel koalitsioonis ja kes on sel hetkel peaminister. Nii see ongi. Täna, nagu ma ütlesin – ja sa, Indrek, tead seda väga hästi –, tuleb sellises koalitsioonis ja poliitilises realiteedis töötada nende võimaluste piires, mis meil on. Ja täna, ma arvan, tuleb selleks, et reformi tagasi ei pöörataks, teha kõik selleks, et võimalikult paljudes asulates jääksid apteegid lahti ja alles. Ma ei arva, et sinu erakond on teinud kõik, et see üleminek oleks sujuv ja parim. Teie olete samamoodi selle reformi eest vastutavad ja olete seda olnud väga palju aastaid.

17:09 Aseesimees Siim Kallas

Jaak Juske!

17:09 Jaak Juske

Austatud istungi juhataja! Hea peaminister! Teie juhitud valitsuskoalitsiooni üks osapool EKRE on täiesti avalikult öelnud, et neile ei meeldi minister Tanel Kiige aetav poliitika, ta korraldavad igasuguseid kahtlasi kampaaniaid. Oletame, et aprilli alguses mõnes asulas, kus seni on apteek olnud, seda seal

enam ei ole. See annab EKRE-le suurepärase võimaluse öelda, et Tanel Kiik ei saa tööga hakkama ja peaks ministrikohalt lahkuma. Mida te teete, kui EKRE tuleb teie juurde ja ütleb, et selle koalitsiooni püsimise hind on minister Kiige vallandamine?

17:09 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh teile, härra Juske! See on nii armas küsimus, et "juhul, kui juhtub nii" ja siis tuleb veel kümme korda "juhul, kui". Ütlen sedasama, mida ma ennist vastasin siin ühele heale ametikaaslasemale: Tanel on hea minister.

17:10 Aseesimees Siim Kallas

Arupärimise adressaadile rohkem küsimusi ei ole. Aitäh, härra peaminister! Nüüd on meil võimalus avada läbirääkimised. Läbirääkimiste soovi on ilmutanud Jevgeni Ossinovski. Palun!

17:10 Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Ma võtaks kohe kolm minutit lisaaega. Ma ei tea, kas kasutan selle ära.

17:10 Aseesimees Siim Kallas

Kolm minutit lisaks.

17:10 Jevgeni Ossinovski

Täna! Esiteks, suur tänu peaministrile vastuste eest! Ma ühte teemat laiendaks, kuna see käis läbi peaministri vastusest ja on ka üks tore ravimihulgimüüjate jutupunkt: vaadake, mis te siin räägite, et hinnad on Eestis kõrged, riik on ju määranud need juurdehindluse protsendid ja selle kaudu on hinnad kontrolli all. Ka peaminister Ratas viitas sellele, nimelt ühele Vabariigi Valitsuse määrusele, milles tõepoolest on juurdehindluse protsentuaalsed piirmäärad hinnagruppide kaupa fikseeritud. Ja tõepoolest tundub ju, et selle kaudu on riik ohjad haaranud, eks ole. Aga siis võtame välja sellise paberi nagu "Analüüs kaalutud keskmiste juurdehindluste kohta ravimite hulgi- ja jaemüügil", mille on koostanud Sotsiaalministeerium. Vastavalt ravimiseadusele esitavad hulgimüüjad korra aastas ülevaate oma keskmistest juurdehindlustest, et kui suur see juurdehindlus n-ö päriselt on. Jaemüüjad teevad seda samuti. Ja siis teeb Sotsiaalministeerium analüüsid. Teeb ilusti analüüsid ja toredad graafikud, aga ütleb: "Ravimiseaduses ega selle allaktides ei ole defineeritud "sisseostuhind" ega "pakend", millele ettevõtja võib juurdehindluse lisada [--]. Samuti ei ole ükski asutus volitatud teostama järelevalvet hulgimüügi sisseostuandmete õigsuse üle. Seetõttu puudub kindlus analüüsi aluseks olevate andmete kvaliteedis." Seda ütleb Sotsiaalministeerium. Konkurentsiamet on öelnud veelgi selgemini, et põhimõtteliselt on täiesti ükskõik, missugused juurdehindluse protsendid on seaduses kehtestatud, kui tegelikult ei ole meil võimalik teha järelevalvet selle üle, millele neid protsente juurde arvutama hakatakse. Ja see, millele protsente juurde arvutama hakatakse, on hulgimüügi sisseostuhind ehk CIP ning sellega on lood tõepoolest niimoodi, et riigile deklareeritud sisseostuhinnal on reaalsusega väga vähe pistmist.

Mina olen – mainisin seda ka eelmise kord, kui sotsiaalminister Kiik siin rääkimas käis – andmed paari ravimi deklareeritud sisseostuhindade kohta välja võtnud. Seda tabelit vaadates avaneb huvitav pilt: kõikidel hulgimüüjatel on need hinnad täpselt samad, sendi pealt samad. Näiteks parasetamool, mis Põhja-Eesti Regionaalhaigla apteeki jõuab ühe euroga, jõuab hulgimüüki nelja euroga. Nelja euroga jõuab hulgimüüki, aga ühe euroga liigub edasi Põhja-Eesti Regionaalhaiglasse. Ja siis mõtled, et kuidas see saab niimoodi olla, et neljaga ostavad ja ühega müüvad. Ei ole ju kuidagi loogiline. Nad küll kogu aeg rõhutavad, et nad on väga altruistlikud ettevõtjad, kasumeid ravimisektoris üldse ei ole, ainult kahjumid ja probleemid. Aga see, et nad kohe neljakordse kahjumiga neid ravimeid müüvad – see ei tundu väga loogiline. Aga siis selgub, et üks härra, kelle nimi ei tule mulle paraku meelde, Tamro esindaja, on ERR-ile andnud tähelepanuväärse intervjuu, milles ta ütleb, et keegi ei saa midagi aru ja et see on väga täpne äri. Ta ütleb, et muidugi pakub hulgimüüja haiglatele allahindlust, mida haigekassale keegi ei näita, ja "kuu lõpus raporteerib tootjale iga tehingu osas tehtud allahindlused, mille tootja tagantjärele hulgimüüjale kompenseerib". See on otsene tsitaat. See tähendab seda, et neil hindadel, mis riigile esitatakse ja mille peale hakkavad kerkima need juurdehindluse protsendid, pole reaalsusega tegelikult mitte midagi pistmist. Selline on tänane olukord, mille riik on oma tegevusetusega tekitanud.

Ja tõsi on see, nagu peaminister mainis, et niisugune tegevusetus on kestnud juba üsna pikka aega. Riik on lasknud end sellises olukorras hoida.

2020. aasta 1. aprillil jõuab esimest korda üle väga-väga pika aja, nagu härra peaminister ütles, kätte see hetk, kui seadusandja kutsub sel turul esile reaalse muutuse – reaalse muutuse, mis on suur ja mis tegelikult omab laiaulatuslikku mõju. See omab sellist mõju, et tegelikult võiks hulgimüügiturul lõpuks tekkida konkurents, mida seal täna ei ole tulenevalt sellest, et hulgimüüja lepib tootjaga kokku mitte selles, mis hinnaga ta müüb ja kui palju ta müüb – ta ostab endale hulgimüügilattu ravimeid –, vaid tegelikult lepib kokku selles, kui palju ta endale kuuluvast apteegist neid välja müüb ja millistel tingimustel. Enamik sellest kokkuleppest ei ole avalikkusele mitte kuidagi teada, aga mitteavalikest allikatest teame väga hästi, kuidas see tegelikult toimib – patsiendi huve mitte arvestades ja ülemääraseid kasumeid tekitades. Lõpuks, pikki aastaid tagasi võeti vastu otsus ja nüüd on selle rakendamise hetk kätte jõudnud. Loomulikult on selge, et see otsus ärimeestele ei meeldi. Kahtlemata! Ja kahtlemata on tehtud väga aktiivset tööd selle nimel, et see seadus ümber pöörata. Seda tööd on tehtud aastaid. Seda tööd on tehtud, ma usun, kõikide härra peaministri nimetatud sotsiaal- ja terviseministrite ajal, aga lõpuni ei saa ma seda kinnitada. Küll aga saan ma kinnitada, et see toimus ka ajal, kui mina olin minister. Seni on sotsiaalministrid suutnud endale kindlaks jääda, et esimene tõsine muutus sel turul konkurentsi elavdamiseks lõpuks ka toimuks.

See, et aeg-ajalt hüppavad teatud isikud välja järjekordse ettepanekuga, et pööraks asja ümber – neid on ühest fraktsioonist, teisest fraktsioonist ja kolmandastki fraktsioonist –, ei üllata iseenesest absoluutselt. Selles valdkonnas tehtava lobi tugevust kogu maailmas ei alahinda mitte keegi. Sellega on nii nagu Ameerika Ühendriikides, kus kaks kõige tugevamat lobiteemat on relvad ja ravimid, kusjuures relvad on Kongressis kaotanud vähemalt ühe hääletuse, ent ravimid mitte ühtegi. Ja loomulikult, kui detsembris Riigikogus see kaotus tuli, siis raev oli nii suur, et selle peale tuli apteegid järgmisel päeval kinni panna. Aga pole häda, leiti järgmine isik, kes on valmis ärimeeste huvide eest parlamendis seisma. Minu hinnangul on tegemist väga ajaloolise hetkega – selle hetkega, kui riigil on võimalik näidata, et ta ei ole üksikute ärimeeste taskus olev pantvang, kellelt saab välja pressida üht- või teistpidi seadusi. Katseid tehakse edaspidigi, aga ma loodan, et sellel saalil tervikuna jätkub meelekindlust ja selgroogu, et seista patsientide, mitte üksikute ärimeeste ärihuvide eest. Aitäh!

17:18 Aseesimees Siim Kallas

Aitäh! Rohkem läbirääkimiste soovi ei ole. Kas härra peaminister soovib veel lõppsõnaga esineda? Ei soovi. Siis on see arupärimine meil menetletud.

5. 17:40 Vaba mikrofon

17:40 Aseesimees Siim Kallas

Nüüd tuleme tänase päeva kõige tähtsama punkti juurde ja see on vaba mikrofon. Kõigil on pärast minu jõulist haamrilööki võimalik tulla siia ette ja kõnelda vabas mikrofonis. Palun, härra Grünthal! Viis minutit ilma pikendamiseta.

17:41 Kalle Grünthal

Head kolleegid! Aitäh, et sain sõna vabas mikrofonis! Kuid miks ma siia kõnepulti tulin? Põhjus on selles, et mõned päevad tagasi kajastasid Eesti telekanalid ja suuremad päevalehed uudist, mis jäi teil kindlasti kahe silma vahele. Olles veendunud, et see kindlasti just nii oli, lubage see mul praegu teile ette lugeda. 23. jaanuaril osalesid ligi 50 riigijuhti – kuningad, presidendid ja teised kõrged ametiisikud – Jeruusalemmas Yad Vashemi mälestuskeskuses viiendal ülemaailmsel holokausti mälestuspäeva foorumil. Sellega tähistati Auschwitzi koonduslaagri vabastamise 75. aastapäeva ning ühtlasi peetakse seda Iisraeli ajaloo üheks suurimaks diplomaatiliseks kogunemiseks. Rahvusvaheline holokausti mälestuspäev on alates 27. jaanuarist 2006 üleilmselt tähistatav tähtpäev teises maailmasõjas massiliselt mõrvatud juutide mälestuseks. Kusjuures holokausti ohvrite rahvusvaheline mälestuspäev on sätestatud ka ÜRO Peaassambleel 2005. aasta 1. novembril vastuvõetud resolutsiooniga nr 60/7. Kahjuks ei osalenud üritusel Eesti president, kes otsustas talle Iisraelilt varakult saadetud kutset eirata ning pidas paremaks sõita Antarktikasse tutvuma pingviinide eluoluga. On väga kahetsusväärne, et

sellise turismieelistusega on Eesti saatnud kogu maailmale sõnumi, et meile ei lähe korda 6 miljoni juudi hukkamine natsliku Saksamaa poolt teises maailmasõjas. Eestile tekitatud mainekahju on kahjuks korvamatu.

Head kolleegid! Teil ei pruugi oma nutitelefonides seda uudist otsima hakata, sest seda seal ei ole. Mulle jääb natuke mõistendamatuks, mispärast Eesti ajakirjandus ei pidanud holokausti mälestusüritust oluliseks. See toimus Jeruusalemmas ja seal osales ka meie naaberriigi president Vladimir Putin, kes tegi seal märgilisi tähendusi ja võttis vastu teatud poliitilisi otsuseid. Miks seda välditi? Ma ei oska öelda. Kas seetõttu, et Eesti ajakirjandus püüdis presidendi valikut kuidagimoodi pisendada? Ma ei oska öelda. Aga seoses eeltooduga tahan ma teilt, head ajakirjanikud, kes te alati Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna poliitikute juurest otsite kõige väiksemaidki seemneid selle kohta, et igal võimalikul ja võimatul viisil Eestile tekitatud mainekahju üles puhuda, küsida: kas Eesti president tekitas holokausti mälestuspäeva foorumile minemata jätmisega Eestile mainekahju ning miks ajakirjandus ei kajastanud holokausti mälestuspäeva ja Jeruusalemmas toimunud sündmusi? Mainekahju puhul pean ma silmas seda, et ka siinsamas Eestimaa pinnal Kloogal asus fašistlik surmalaager, kus hävitati üle 2000 vangistatud juudi. Ma arvan, et see on väga märgiline tähendus. Aitäh tähelepanu eest!

17:44 Aseesimees Siim Kallas

Aitäh! Urmas Espenberg, palun!

17:45 Urmas Espenberg

Küsiks veel sedasi, et miks siis peaminister või lugupeetud Riigikogu esimees ei läinud sinna Kaljulaidi asemel. Ma tean, miks Henn Pöllumäe ei läinud – mitte sellepärast, et näitus oli, vaid sellepärast, et riigist ei tohi korraga eemal olla kolm riiki juhtivat tegelast, sest kes siis sõjaseisukorra välja kuulutaks, kui midagi peaks juhtuma.

17:45 Aseesimees Siim Kallas

Aitäh! Rohkem vaba mikrofoni kasutamise soovi ei ole. Meie tänane istung on lõppenud. Aitäh!

Istungi lõpp kell 17.45.